svezok 5 (2020) numer 1

SLOVJANI.info

časopis pisany v medžuslovjanskom jezyku

izdavaje Slovjanska unija november 2020

TEMA - MEDŽUSLOVJANSKA BUDUČNOST

Vladimír Kiseljov (2015) Put světla, češsky: Cesta světla

Sodrženje

Skepticizm koronavirusa, fanatizm i morbidna religijozita 1
Coronavirus scepticism, fanaticism and morbid religiosity 3
До пытанья о правописах меджусловянского єзыка 5
Kto i kako uči se dnes češsky jezyk 15
Fedor Kuricyn, djak - Pověsť o Drakulě-vojevodě 19
Medžuslovjanský sleng i procesy jego pojavjenja 25
Lingvistične udaljenosti na bazě izčisljenja ravnyh zvukov v čiselnikah od 1 do 10 v različnyh grupah jezykov .. 35
Независимая некоммерческая организация «Венедско» Проект «Та Мери» 45
Svobodný a samostatný zapsaný spolek Venédsko Projekt „Ta Meri“ 49
Vladimír Kiseljov - avtor grafiky iz pokryvnoj stranice 51

SLOVJANI.info jest profesijonalny časopis naměreny do pytanj slovjanskyh narodov v širšem socijo-kulturnom kontekstu sejčasnogo vrěmene. Časopis publikuje toliko originalne teksty pisane medžuslovjansky ili vsimi dnes govorimi slovjanskymi jezykami, abo Esperantom, Interlingvoju, anglijskym, němečskym, hišpanskym, francuzskym, ili italijanskym jezykami. Ale vsaky članok trěbuje iměti svoje nazvanje, abstrakt i ključne slova v medžuslovjanskom i anglijskom jezykah.

Časopis iměje neodvisny proces prěgledanja (double-blind review) od členov sověta redakcije, ktori sut eksperti različnyh nauk, napr. socijologije, arheologije, lingvistiky, kultury, umětnosti, ale takože techničskyh i prirodnyh nauk. Prislany tekst jest prěgledany od dvoh neodvisnyh recenzentov, ktori ne mogut byti iz města raboty avtora ili v sporu s tekstom. Ako dva recenzenti imějut različne mněnja, potom redakcija pytaje tretjego recenzenta, aby razrěšil rezultat prěgledanja.

Časopis SLOVJANI.info izdavaje Slovjanska unija (češsky: Slovanská unie z.s.), http://slovane.org. Odtiskuje Tribun EU s.r.o., Cejl 892/32, Brno 602 00, Čehija. Časopis imaje dvě izdanja v godině, i jegovo izdateljstvo jest v Pragě. Distribuciju organizuje češsko družstvo Slovjanska unija, EACEA PIC 923 564 549, IČ 481 33 396, DS gkf27k9

© 2019 Slovanská unie z. s. **MK ČR E 22525** **e-mail: redakcija@slovjani.info**

print ISSN 2570-7108

9 772570 710009

on-line ISSN 2570-7116

9 772570 711006

více informací
čitajte na stranici časopisa
http://slovjani.info

librix.eu

Skepticizm koronavirusa, fanatizm i morbidna religijozita

Job Telmessky, (prěvod Vojtěch Merunka)

Konstantinopoljsky Ekumeničsky patrijarhat

Prěvod do medžuslovjanskogo jezyka od Vojtěcha Merunky iz anglijsky pisanogo članka iz 29.9.2020 profesora i arhiepiskopa Ekumeničskogo patriarhata Joba Telmiskogo, ktory jest direktorom postojanoj misije Ekumeničskogo patrijarhata pri Světovom sovětu crkv v švejcarskoj Ženevě i dekanom Instituta za vyšejše učenje pravoslavnoj theologije v Chambésy v Švejcariji.

ključne slova: *pravoslavna věra; religijozita; COVID-19; fanatizm*

Pandemija koronavirusa, ktora potresla svět v poslědnyh deveti měsecev, objavila različne formy fanatizma. Prvo objavili se koronavirusni skeptiki. Često odkazujući se na vse sorty konspiračnyh teorij, taki ljudi odmetajut diskurz nauky. Čto se tyče prav člověka, jihno stanovišće jest vyše individualno od kolektivnogo, zatože oni vyše myslet na svoju sebeljubnu svobodu ale menše na blago spoločenstva. Odklanjajut se od zdravotnyh obmedženj prisudženyh civilnymi avtoritetami do ohrany populacije, kako jest napriměr obvezno nošenje ustnyh mask, i napadajut potrěbnost širokoj vakcinacije. V tečenju poslědnyh měsecev jesmo viděli v različnyh čestah světa publične demonstracije organizovane takymi koronavirusnymi skeptikami.

Něktori koronavirusni skeptiki držet raděje magičny pristup, zatože obvažajut svoje stanje ili svoju věru izdržlive od virusa. To možno viděti v različnyh religijah světa. Zatom, skepticizm često jest povezany s religijoznym fanatizmom. Taki fundamentalisti myslet, že jihno město religijoznoj aktivnosti jest někakym čudom zaščićeno od virusa, i zato ne trěba držeti zdravotne obmedženja, ktore po tutoj pričině ignorujut. Kritikujut državne intervencije do svojih religijoznyh aktivnostij, obače tomu, že sut dělane za spoločno dobro. Na žalost, religijozno ubědženje koronavirus ne zadržaje, kako dokazajut sinagogy, masdžidy, hramy i monastiry v vsem světu stavajući se centrami širjenja infekcije, čto razvodžaje bolestnost daže i smrt mnogyh ljudij v vsem spoločenstvu. Něktori fanatiki od takyh slučajev pokazyvajut na religiju kako by byla ugrozoju spoločenstva.

Medžuvrěmenno v Franciji, kde odbyvaje se sud islamskoj ataky iz januara 2015 protiv francuzskomu satiričnomu tydnjevomu žurnalu Charlie Hebdo, ktory v prošlosti publikoval provokativne karikatury proroka Mohameda, muž naměrjeny na byvše kancelarije žurnala, ktory nedavno ponovo odtiskal stare karikatury, poranil 25-ogo septembra 2020 v Parižu dva ljudi. Razuměje se, že novomu odtiskanju staryh karikatur možno razuměti kako nedostatku respekta i daže blasfemiji do mnogyh ljudij,

i rěšiteljno odražajućemu neprigodno vrěme. Tako odkryvaje se konflikt medžu dvěma formami ekstremizma: Medžu sekularnym i religijoznym, ktory toliko razvodžaje nenavist medžu ljudimi, i ktory jest odgovorny za tragičnu smrt nevinnyh.

Kako možemo viděti, pandemija koronavirusa ukazala, že svět ješče ne jest osvobodžen od fanatizma. Švejcarsky psihiatr i psihoanalitik Carl Gustav Jung (1875-1961) često govoril, že «*fanatizm jest vsegda prisutny brat sumněnja*.» Po jego slovah, «*fanatizm možno viděti toliko u takyh ljudij, ktori trěbujut strimati svoje skryte sumněnja*», i po tutoj pričině daže razrěšil, že «*konvertiti sut najgoršimi fanatikami*.» Svety i veliky koncil Pravoslavnoj crkvy (Kreta, 2016) ostrěgal nas od ugrozy religijoznogo fanatizma: «*Eksplozije fundamentalizma v religijoznyh obćinah ugrožajut tvorjenjem pomysla, že fundamentalizm naleži do osnovy fenomena religijoznoj věry*.» Obače tomu pravda toliko jest, že fundamentalizm kako «*gorlivost bez pravoj znalosti* (Rimjanom 10:2) *prědstavjaje izraženje morbidnoj religijozity* (Enciklika, 17).»

Lěpši svět od nas čekaje sorabotu vměsto konfrontacije, dialog vměsto ideologije. Religija i nauka trěbujut rukoju v rukě rabotati za blago člověčstva. Religija i državy trěbujut sorabotati za spravědlivost, pokoj i zdravje ljudskyh bytostij. Vse formy fanatizma, libo li religijoznogo ili sekularnogo, trěba izgubiti pomočju edukacije i dialoga, da by izbudoval se svět poslě fanatizma. Koronavirusova kriza jest dana udobnomožnost prěmogti naše individualizm i sebeljubje pomoćju kultivacije altruizma i poděljenja se. Mogla by to byti možnost mysleti na drugogo, starati se za blago svojego susěda, poděliti se s nudžajućimi, pomagati v nebezpečnosti, i bezbranne čuvati i braniti.

Kako obsvětlila Enciklika Svetogo i velikogo koncila Pravoslavnoj crkvy: «*Pravy hristijan, slědujući priměr Gospoda na križu, žertvuje sebe i ne žertvuje drugyh, i po tutoj pričině jest najtvrdšim kritikom fundamentalizma libokakogo povoda. Čestny medžureligijozny dialog prinosi razvoj vzajemnogo dověrjenja i poddrživanja pokoja i pomirjenja* (Enciklika, 17).» Pandemija izjavila, že svět mnogo trěbuje počutje humanity.

Coronavirus scepticism, fanaticism and morbid religiosity

Job of Telmessos

Ecumenical Patriarchate of Constantinople

English original from September 30, 2020, written by prof. Job of Telmessos who is an Archbishop of the Ecumenical Patriarchate in Constantinople and the Permanent Representative of the Ecumenical Patriarchate to the World Council of Churches and the Dean of the Institute for Orthodox Theology Higher Studies at Chambésy, Switzerland.

keywords: *orthodoxy; religiosity; COVID-19; fanatism*

The pandemic of coronavirus that has shaken the world for the last nine months has revealed different forms of fanaticism. First of all, it has revealed coronavirus sceptics. Often referring to all sorts of conspiracy theories, they generally reject the discourse of science. Referring to human rights, their attitude is rather individual than collective, since they think more about their selfish freedom than the wellbeing of the society. They reject the health restrictions imposed by the civil authorities in order to protect the population, such as wearing mandatory face coverings, and they contest the need of mass vaccinations. In different parts of the world, we have seen during the past months several public demonstrations held by such coronavirus sceptics.

Some coronavirus sceptics have a rather magic approach, considering that their status, or their faith, is not concerned by the virus. This has been noticed within different world religions. Thus, coronavirus skepticism is often linked with religious fanaticism. Such fundamentalists consider that their place of worship is somehow miraculously protected from the virus, and therefore not concerned by the health restrictions imposed by the civil authorities, which they therefore ignore. They criticize the intervention of State in their religious worship, even though this is done for the common good. Unfortunately, the coronavirus is not stopped by religious convictions, and thus, we have witnessed some synagogues, mosques, temples, churches and monasteries around the world becoming clusters of propagation of the disease, thus fostering illness and even death of numerous people within the society at large. In these cases, religion has been pointed out by some other fanatics as being a threat for society.

Meanwhile, in France, while a trial is taking place over the January 2015 Islamist attack against the French satirical weekly newspaper Charlie Hebdo that had published in the past provocative cartoons of prophet Mohammad, a man has injured

two people in Paris on 25 September 2020, targeting the former offices of the magazine that had recently reprinted the old cartoons. Of course, the reprint of these drawings could be seen as a lack of respect and even blasphemous to some people, and definitely reflects a bad timing. This reveals once again a confrontation between those who claim for an extreme freedom of speech and those who accuse their rivals of blasphemy. Thus, a conflict appears between two forms of fanaticism: between a secular and a religious one, which only cultivates hatred between people and which is responsible for the tragic death of innocents.

As we can see, the pandemic of coronavirus has pointed out that the world is still not freed from fanaticism. The Swiss psychiatrist and psychoanalyst Carl Gustav Jung (1875-1961) used to say that "*fanaticism is the always present brother of doubt*". According to him, "fanatic*ism is only found in those who have to suppress secret doubts*", and for this reason he even considered that "*converts are always the worse fanatics*". The Holy and Great Council of the Orthodox Church (Crete, 2016) has warned us of the dangers of religious fundamentalism: "*The explosions of fundamentalism within religious communities threaten to create the view that fundamentalism belongs to the essence of the phenomenon of religion*." The truth, however, is that fundamentalism, as "*zeal not based on knowledge*" (Rom 10.2), "*constitutes an expression of morbid religiosity*" (Encyclical, 17).

A better world is expecting from us collaboration instead of confrontation, dialogue instead of ideology. Religion and science have to work hand in hand for the wellbeing of humanity. Religions and States have to collaborate for justice, peace and health of human beings. Any form of fanaticism, whether religious or secular, has to be eradicated through education and dialogue, in order to build the world of after. The coronavirus crisis is a given opportunity to overcome our individualism and selfishness by cultivating altruism and sharing. This should be an occasion to think of the other, to care about the wellbeing of one's neighbor, to share with those in need, to help those in danger, to protect and defend the vulnerable.

As the Encyclical of The Holy and Great Council of the Orthodox Church highlighted: "*A true Christian, following the example of the crucified Lord, sacrifices himself and does not sacrifice others, and for this reason is the most stringent critic of fundamentalism of whatever provenance. Honest interfaith dialogue contributes to the development of mutual trust and to the promotion of peace and reconciliation*" (Encyclical, 17). The pandemic has revealed that the world is in great need of a sense of humanity.

До пытанья о правописах меджусловянского єзыка

Николај Владимирович Кузнецов

kuznetsov.n.v.hist@yandex.ru, Saint-Petersburg State University

Тутој чланък є писаны с цѣлєм проговоренья въпроса о кириличном правописѣ меджусловянского єзыка послѣ прѣмѣн 2020. года Чланък є писаны для становєнья дискусиє и означенья позиција автора чланка в официјној записи.

***Ключне слова**: меджусловянскы єзык, кирилица, правопис, вуковица*

Меджусловянскы єзык имає уже дългу хисторию своєго розвою. Почевшы се како малы умѣтны проект нѣколиких єзыколюбцев, сучасно меджусловянчина є много извѣстным єзыком, на ктором мы имаємо нѣкторо науково працованьє, нѣколико блогов в Интернетѣ, често говореньє меджу людьми розных уровнєј знанья єзыка и даже имаємо єдин фильм (*Колорованы птах*), в ктором меджусловянскы єзык є користован како разговорны меджу персонажами. Все то дає меджусловянскому єзыку в сучасно врѣме много людиј, которым тој може быти вельми интересным для овѣдомєнья.

Тутой етап розвоя єзыка, когда он починає имѣти широку аудиторию, стави прѣд нами важно пытаньє єговој регуляцији. Три главны вечи, кторы є трѣба имати урегулироваными суть граматика, ортоепия (правоглас) и ортография (правопис). Тутој чланък є писаны с цѣлєм проговоренья въпроса о правописѣ меджусловянчины.

Прво, ми є трѣба одговорити о правописѣ тутого чланка. Я користаю тутој правопис јотованы просты, в ктором мы не користаємо ни юсы, ни особливы знакы для мекких африкат на мѣстѣ прасловянских *dj и *tj. Але я тъж користаю како особу гласку ъ и сугласку *щ* на мѣстѣ прасловянских *skj и *stj. Розлог тутого избора я буду описати долу.

В 2020. годѣ на сајтѣ г. Яна ван Стеенбергена [Interslavic language] мы увидѣхмо, же в правописѣ єствуют прѣмѣны. Бѣше одкыднутым стары правопис и како стандарт мы видимо то, же я именую само како *меджусловянска вуковица* чи како *комисијчина*. Тъж я користаю назву *Янов правопис* для нєго. Погледимо на тутов правопис (табелка 1.).

Табелка 1. Янов кириличны правопис.

А а	Дж дж	И и	Љ љ	П п	Ф ф
Б б	Е е	Ы ы	М м	Р р	Х х
В в	Є є	Ј ј	Н н	С с	Ц ц
Г г	Ж ж	К к	Њ њ	Т т	Ч ч
Д д	З з	Л л	О о	У у	Ш ш

Како то є писано на сајтѣ, буква *Є* є користована тутој како прѣмѣна етимологичној литеры *Ѣ*, а литера *Ы* може быти прѣмѣнена в текстѣ на *И*. Тъж и литера *Є* може быти прѣмѣнена на *Е*. Тутој правопис не имає можливости користити јотовану флаворизацию, тому, же тој не имає самој идеји јотованых литер. Главна цѣль тутого правопису, фактично, є уподобнєньє кириличного правописа до латиницы. На сајтѣ мы видимо запис, же «Both orthographies are equal, and in published texts, it deserves recommendation to provide versions in both Latin and Cyrillic, so that they can be understood on both sides of the frontier» [Interslavic Language]. Фактично то є можливо прочитати, же кирилица в меджусловянском стандартѣ сучасно є само транслитерация латиницы, є само запис латиницы литерами кириличными. Далѣ мы видимо, же основным способом записа меджусловянского стандарт фактично оглашає латиницу. Само латиница в Яновом правопису имає етимологично розширеньє, что дає латиницѣ приоритет над кирилицею в въпросах точного прѣвода мысли и избѣганья хомофонов и хомонимов. Г. ван Стеенберген премо говори, же кирилица не имає етимологичного наставка («the Interslavic etymological alphabet has no Cyrillic equivalent». [Interslavic Language]). Фактично, кирилица в меджусловянском стандартѣ имає најлошу позицию од латиницы.

Сегды мы будемо говорити о изборѣ литер в Яновом стандартѣ. Главна претензия, ктору я имаю, є корищеньє литеры *Є* како прѣмѣны для литеры *Ѣ*. Хисторично литера *Є* бѣше само верзиєю литеры *Е*. В црквенословянској кирилицѣ литера *Є* є само верзия литеры *Е* для запису в почелу слова и в числовом значеньи (ѥ = 5) и тъж в нѣколиких моментах жебы додати точно значенье при хомонимах [Гамановичъ, 1991:18]. Хисторична тотожность литер *Е* и *Є* є често користованою в Русији в плакатах и обложках, в которых є цѣлєм показати нѣктору архајичность.

Како самостојна литера *Є* бѣше користованою в србском правописѣ до Вука Караджича. Тамо она често бѣше користована на мѣстѣ Вукова *је*, кдѣ не бѣше можливо етимологично писати *Ѣ* (гл. *єзикъ, єсть, єсте*, але *Бѣоградъ, въ Віеннѣ*; примѣры корищенья глѣдајте в [Толстој, 2004]).

Ины єзык, в ктором є користована литера *Є* є украјинскы, како є писано тъж и на сајтѣ. Але тамо *Є* є само запись јотованого *Е* (је) во всих падах. Такоже,

наприклад, в бѣлорусском єзыку литера *Ё* є користованою во всих падах јотованого *О* (јо), когда в русском *Ё* є користованою само в падѣ јотациє етимологических *Е* и *Ѣ* (гледајте: рус. *районъ* — бѣл. *раён*; рус. *радіо* (диял. *радиво*) — бѣл. *радзіё*; але рус. *ёжъ, ёлка, боксёръ* и далѣ).

Како мы видимо, корищеньє литеры *Є* хисторично имає три типа: 1) графична верзия литеры *Е* без розличья в прогласѣ при съхраненьји литеры *Ѣ* с подобным прогласом (русскы, црквенословянскы, блгарскы); 2) запис всих јотованых *Е* (украјинскы); 3) запис јотованых *Е* при съхраненьји литеры *Ѣ* с подобным прогласом (србскы). Како мы видимо, в новом меджусловянском стандартѣ литера *Є* є користована без огледу до словянској кириличной традициє.

Фактично мы видимо два пути: в првом єствуют и *Є* и *Ѣ* (пп. 1, 3), а во другом єствує само *Є* (п. 2). В новом меджусловянском стандартѣ тъж єствує само *Є*, але в ином ролѣ: не како запис всих јотованых *Е* (пп. 1–3), але како запис само *Ѣ*. Како то є на сајту, «The Cyrillic counterpart of **ě** is the letter **є**, borrowed from Ukrainian, where its pronunciation is similar. It was chosen because of its visual similarity to **e**, and also for the lack of any other good alternative in Cyrillic» [Interslavic Language], иным взором, бѣше избрана литера *Є* само за єјны проглас и за подобность *Є* до *Е*, что є подобно до п. 2, але то є важно помнити, же украјинскы єзык користує јотоване гласкы и имає јотованы *У*, *А*, *И* (*Ю*, *Я*, *Ї*) вмѣстѣ с *Є* како јотованој *Е*, але новы меджусловянскы стандарт не имає јотованых литер, что иде против и тутового подхода в традициє.

Гледучи на цитату горѣ, мы изново видимо, же в новом правопису избор литеры *Є* бѣше сдѣланым како транслитерация латинской литеры *Ě*, что изново значи, же в тутовој верзиє кирилица є само придатком до латиницы, а не самостојным системом записа.

Друга моя претензия до Янова правописа у ми є в том, же тој дѣлає меджусловянскы єзык в кириличном запису вельми тврдым єзыком. Он дає имѣти само двѣ мекки сугласкы: *Лѣ* и *Нѣ*. Ины сугласкы могут быти смекчеными само чрѣз гласкы *И* и *Ѣ* (*Є*). Але етимологична латиница дає можливость быти меккими для сугласокъ *Р*, *Т*, *Д*, *С* и *З* (*Ŕ*, *Ť*, *Ď*, *Ś*, *Ź*), что значи, же меджусловянскы в латиничном запису є најмеккы од єгоже в кириличном запису. Фактично, подобно бывае само меджу диялектами, но не в єдном єзыку.

Ранѣ в меджусловянском мы имали єсмы ины взор. Погледимо, како то бѣше в книгах д-ра Војтѣха Мерунки. Єговы правопис в тутом чланкѣ я бых назвал Војтѣховым правописом, в сровнєньји с правописом Яновым. Мы имаємо 3 верзиє єговој книги и єдну рукописну верзию. Јих правописы я даю в табелках 2–3 (без альтернативных букв). Курзивом є даны архајичны литеры.

Табелка 2. Војтѣхов правопис од 2012–2016 [Merunka, 2012; Merunka, 2016].

А а	Дж дж	К к	О о	У у	Щ щ (шт)
Б б	Е е	Л л	П п	Ф ф	Ъ ъ
В в	Ж ж	ль	Р р	Х х	Ы ы
Г г	З з	М м	С с	Ц ц	Ь ь
Д д	И и	Н н	Т т	Ч ч	Ѣ ѣ
дь	Ј ј	нь	ть	Ш ш	Ю ю
Архајичны литеры и слоговы *л* и *р*					
ъл	ър	*ѯ ѯ (кс)*	*Ѳ ѳ*	*Ѵ ѵ*	*Ѡ ѡ*

Верзия од 2012–2016. годов съдржи 4 мекки сугласкы (*ДЬ*, *ЛЬ*, *НЬ*, *ТЬ*) и єдну јотовану литеру *Ю* (ју) в стандартѣ. Литера *Ъ* є користована для слоговых *Л* и *Р* (наприклад, *смърт*, *дългы*). Проблемою тутого правопису бѣше то, же тој имаше само єдну јотовану литеру, что бѣше против словянској кириличној традициє, в которој мы имаємо много јотованых литер.

Табелка 3. Војтѣхов правопис од 2017–2018 [Merunka, 2017; Merunka, 2018].

А а	Дж дж	К к	О о	У у	Щ щ (шч)
Б б	Е е	Л л	П п	Ф ф	Ы ы
В в	Ж ж	ль	Р р	Х х	Ь ь
Г г	З з	М м	С с	Ц ц	Ѣ ѣ
Д д	И и	Н н	Т т	Ч ч	
дь	Ј ј	нь	ть	Ш ш	
Јотованы литеры					
Є є	Ю ю	Я я			
Архајичны литеры					
ѯ ѯ (кс)	*Ѳ ѳ*	*Ѵ ѵ*	*Ѡ ѡ*		

Послѣдня верзия правописа тъж имає 4 мекки сугласкы, але не имає слоговых *Л* и *Р*. Тъж, в тутом правопису литера *Щ* имає проглас /шч/, а не /шт/, како то бѣше в верзиє 2012–2016. Литера *Ю* в тутом правописѣ не є частиною обычној абедки, але єствує како додаткова литера меджу иными јотованими литерами: *Є* и *Я* (је, ја). Како мы видимо, тута верзия правописа тъж имѣє литеру *Є*, але користи ю по-ине од нового стандарта. Корищеньє в Војтѣховом правопису литеры *Є* како јотованој *Е* при съхраненьји литеры *Ѣ* єствує в реду

словянскої кириличної традицији (пп. 1 и 3). Тута верзия правописа, на мој взор, є најлѣпша из официјно єствуючих кирилиц для меджусловянчины.

Немного о правописѣ тутого чланка. Я користаю тутој нѣколико розширену верзию Војтѣхова правописа од 2018. года с додатком литеры Ѣ како самостојној гласки. Обычно в меджусловянскої скупинѣ я користаю етимологичну кирилицу, в которої єствуют литеры ѧ, ѩ, ѫ, ѭ, Ѣ, Ѣ, але в тутом чланкѣ для улѣпшенья розумѣнья я користаю само просту јотовану кирилицу, ктору мню како стандартны правопис.

Фактично, мыслю, сучасны меджусловянскы имає три главных система записа: латиницу, кирилицу и вуковицу (ктора є латиницею, писаною кириличными литерами). Але вси три система, фактично, се користают в идеє съодповѣданья (1=1=1). То не єсть добро для меджусловянского, тому, же тутовы системы имают розны основанья и розны традициє писемности. Најлѣпѣє бы было имати три самостојны система запису, в которых быхмо мы имали своји традициє:

1. Латиница може быти основаною на польскої чи чешскої, вуковица може одповѣдати србско-македонскої традициє, а кирилица — традициє русско-блгарскої. Сучасны латиница и официјна кирилица (вуковица) одповѣдают само србско-хрватскої традициє;
2. Кажды систем може имати розширену етимологичну верзию. Сучасны правопис имає розширенье само для латиницы;
3. Вси три система записа будут официјными и будут ровно корищеными на всих меджусловянских жредлах. Сучасно, фактично, во всих є корищена само латиница;
4. Идея съодповѣданья 1=1 є потрѣбна быти одкиднутою.

Само так, мыслю, мы можемо прѣкратити алфабетны војны и имати стабильны систем, кторы бы не давал єдним словянам врховенства над иными.

Долу є моя пропозиция всих трох правописов (табелка 4.). Основаньєм вуковицы є взет Янов правопис.

Табелка 4.

Латиница		Кирилица		Вуковица	
A a		А а		А а	
B b		Б б		Б б	
V v (W w)		В в		В в	
G g	h — фрикативно г	Г г		Г г	
H h		Г г (Ґ ґ)		Г г	
D d		Д д		Д д	
Ď ď		Дь дь		(дј)	
Dž dž		Дж дж		Дж дж	
E e		Е е		Е е	
Je je ie	ie — послѣ сугласок	Є є		Је је е	е — послѣ Љ и Њ
Ž ž		Ж ж		Ж ж	
Z z		З з		З з	
I i ï	ï — прѣд гласками	И и		И и	
Ji ji		Ји ји		Ји ји	
J j		Ј ј		Ј ј	
K k		К к		К к	
L l		Л л		Л л	
Ĺ Í		Ль ль		Љ љ	
M m		М м		М м	
N n		Н н		Н н	
Ń ń		Нь нь		Њ њ	
O o		О о		О о	
Jo jo io	io — послѣ сугласок	Јо јо		Јо јо о	о — послѣ Љ и Њ
P p		П п		П п	
R r		Р р		Р р	
S s		С с		С с	
T t		Т т		Т т	
Ť ť		Ть ть		(тј)	

U u		У у		У у	
F f		Ф ф		Ф ф	
Ch ch		Х х		Х х	
C c		Ц ц		Ц ц	
Č č		Ч ч		Ч ч	
Š š		Ш ш		Ш ш	
Šč šč		Щ щ		Шч шч	
Ȯ ȯ		Ъ ъ		—	
Y y		Ы ы		И и	
j		Ь ь		ȷ	
Ě ě		Ѣ ѣ		Є є	
Ju ju iu	iu — послѣ сугласок	Ю ю		ȷу ȷу у	у — послѣ Лѣ и Нѣ
Ja ja ia	ia — послѣ сугласок	Я я		ȷа ȷа а	а — послѣ Лѣ и Нѣ
Етимологичны и додатковы литеры					
Ę ę		Ѧ ѧ		Е е	
Ję ję ię	ię — послѣ сугласок	Ѩ ѩ		ȷе ȷе е	е — послѣ Лѣ и Нѣ
Ǫ ǫ		Ѫ ѫ		У у	
Jǫ jǫ iǫ	iǫ — послѣ сугласок	Ѭ ѭ		ȷу ȷу у	у — послѣ Лѣ и Нѣ
Đ đ / Dź dź	Дж од *dj	Ѣ ѣ	Дж од *dj	Ѣ ѣ	Дж од *dj
Ć ć	Ч од *tj	Ѣ ѣ	Ч од *tj	Ѣ ѣ	Ч од *tj
Dž dž		Дж дж		Ꙗ ꙗ	
Dz dz		Дз дз		S s	
Å å		О о		О о / А а	

В тутом системѣ мы тъж имаєм съодповѣданьє меджу правописами, але оно не є 1=1 и дає можливость во всих правописах писати натурально и одповѣдаючи имаємым традициям в латиницѣ, кирилицѣ и вуковицѣ. Єдиным проблемом в кириличном запису тутој є корищеньє диграфов *JO* и *JИ* для јотованых *O* и *И*, что є трѣба прѣмыслити на новом уровню, бо русско-бѣлорусско *Ё* и украјинско *Ї* не суть можливы в тутом систему, бо *Ё* в русском є хисторично *Е*, але *JO* в меджусловянском имає ино походженьє; користити украјинско *Ї* без корищенья *I* тъж не є логично (буде то како в бѣлорусском правопису, кдѣ

єствує *Й*, але не єствує *И*). Корищеньє в вуковичном запису *Є* намѣсто *Ѣ* иде против кириличној традицији, але вуковица, како самостојны систем запису, не имає традицији прѣданья хисторичного *Ѣ нѣкакој литерою и тому тамо мы можемо користити и нехисторичну литеру *Є*.

Приклады текста
(текст є взет из сајта часописа SLOVJANI.info [SLOVJANI.info])

Латиница: **SLOVJANI.info** jesť profesïonalny časopis naměrieny do pytań slovianskych narodov v širšem socïo-kulturnom kontekstu sejčasnogo vrěmene. Časopis poddrživaje prinos slovianskoj nauky i kultury do razviťja modernoj civilizaciji. Časopis **SLOVJANI.info** jesť medžunarodnym naslědnikom časopisa SLOVANSKÁ UNIE iz lět 2016–2017. Časopis imaje silny proces prěgledańja prislanych člankov od ekspertov iz redakcije i publikuje originalne teksty pisane medžusloviansky ili vsimi slovianskymi jezykami, abo esperantom, interlingvoju, anglijskym, němečskym, hišpanskym, francuzskym, ili italijanskym jezykami. Ale vsaky členȯk najmeńje trěbuje iměti na svojem početku reziume i kĺučne slova v medžuslovianskom i anglijskom jezykach.

Кирилица: **SLOVJANI.info** єсть професионалны часопис намѣрєны до пытань словянскых народов в ширшем социо-културном контексту сејчасного врѣмене. Часопис поддрживає принос словянској наукы и културы до развитья модерној цивилизацији. Часопис **SLOVJANI.info** єсть меджународным наслѣдником часописа SLOVANSKÁ UNIE из лѣт 2016–2017. Часопис имає силны процес прѣгледанья присланых чланков од експертов из редакциє и публикує оригиналне тексты писане меджусловянскы или всими словянскыми єзыками, або есперантом, интерлингвою, англијскым, нѣмечскым, ґишпанскым, французскым, или италиянскым єзыками. Але всакы членък најменьє трѣбує имѣти на своєм почетку резюме и ключне слова в меджусловянском и англијском єзыках.

Вуковица: **SLOVJANI.info** јест професионални часопис намєрјены до пытањ словјанских народов в ширшем социо-културном контексту сејчасного врємене. Часопис поддрживаје принос словјанској науки и култури до развитја модерној цивилизацији. Часопис **SLOVJANI.info** јест меджународным наслєдником часописа SLOVANSKÁ UNIE из лєт 2016–2017. Часопис имаје силни процес прєгледањја присланих чланков од експертов из редакције и публикује оригиналне тексти писане меджусловјански или всими словјанскими језиками, або есперантом, интерлингвоју, англијским, нємечским, гишпанским, французским, или италијинским језиками. Але всаки членък најмењје трєбује имєти на својем почетку резјуме и кључне слова в меджусловјанском и англијском језиках.

Тутој чланък не говори, же систем запису, пропозованый мною, є трѣба принети, але сама идея улѣпшенья правописов при взорѣ до словянскых писемных традициј є потрѣбна до роздумов и дългого обсудженья. Идея съодповѣданья правописов не є доброю для пълноцѣного розвою меджусловянској писемности (гредучих литературы и наукового працованья), тому, же фактично стави латиницу најглавнѣјшим системом запису, а ины для меджусловянского фактично изгледают само как додатковы и не обовезны для корищенья и изученья. Туто може ставити меджусловянскы єзык под угрозу дробєнья и самозниченья.

Литература

- *Interslavic Language* [сајт] / URL: http://steen.free.fr/interslavic/.html (Англијскы.)
- MERUNKA, Vojtěch. (2012) *Neoslavonic Zonal Constructed Language*. — 1. vyd. — České Budějovice: Nová Forma, 2012. (Англијскы.)
- MERUNKA, Vojtěch. (2016) *Neoslavonic Zonal Constructed Language*. — 1. vyd. — České Budějovice: Nová Forma. (Рукопис, Англијскы.)
- MERUNKA, Vojtěch. (2017) *Interslavic zonal constructed language: an introduction for English speakers*. — Prague: Lukáš Lhoťan publishing. (Англијскы.)
- MERUNKA, Vojtěch. (2018) *Interslavic zonal constructed language: an introduction for English speakers*. — Prague: Lukáš Lhoťan publishing. (Англијскы.)
- SLOVJANI.info [сајт] / URL: http://slovjani.info/index.php (Меджусловянскы и Англијскы.)
- Іеромонахъ Алипій ГАМАНОВИЧЪ. (1991) *Грамматика церковно-славянскаго языка.* — Москва: Художественная литература. (Русскы в традиционом правописѣ.)
- ТОЛСТОЈ, Никита И. (2004) *Студије и чланци из историје српског књижевног језика.* — Београд: Завод за уџбенике и наставна средства; Београд: Вукова задужбина; Нови Сад: Матица српска. (Србскы.)

On the question of the Interslavic language orthography

This article describes various interslavic orthographies and alphabets. Its goal is to start a new discussion on this topic.

keywords: *interslavic language; Cyrillic; Latin; orthography; Vuk's alphabet*

Kto i kako uči se dnes češsky jezyk

Vít Benešovský

vit.benesovsky@gmail.com, Facebook, Instagram, YouTube: Czech with a Praguer

Opyt učitelja češskogo jezyka iz Pragy.

ključne slova: *učenje češskogo jezyka; motivacija do učenja se slovjanskyh jezykov od inzemcev*

Když se mě někdo zeptá, čím se zabývám, a já odpovím, že učím cizince česky, často následuje otázka, jestli je o podobnou službu zájem a kdo ji vlastně poptává. Lidé si často myslí, že čeština jako druhý nebo cizí jazyk zajímá jen málokoho. Češi často vlastní jazyk považují za nesmírně složitý a svou zem za málo lákavou - obojí je daleko od pravdy.

Podle údajů Českého statistického úřadu v Česku v roce 2019 žilo bezmála 600 000 cizinců, z nichž asi 300 000 mělo trvalý pobyt a přibližně stejný počet měl v zemi povolen dlouhodobý pobyt nad 90 dnů. Celkový počet obyvatel Česka přitom byl v březnu roku 2020 bezmála 10 700 000. Jednotky tisíc cizinců každý rok získávají české občanství. Největšími národnostními menšinami v Česku jsou Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Rusové a Poláci a Němci, zejména ve velkých městech se ale můžeme setkat s menšími počty lidí z celého světa.

Češtinu jsem učil nejprve pro soukromou jazykovou školu, která vysílala učitele do firem, pak pro neziskovou organizaci CIC (Centrum pro integraci cizinců) a nakonec samostatně, jako jakási jazyková škola jednoho muže. Mezitím jsem vyučování češtiny jako cizího jazyka vystudoval na Filozofické fakultě UK. Za 6 let praxe jsem se setkal se studenty z mnoha zemí z celého světa. Ty, kdo se dnes učí česky bych mohl rozdělit do tří hlavních skupin. První z nich by tvořili imigranti z Ukrajiny a Ruska, méně často z dalších států bývalého Sovětského svazu, kteří v Česku pracují, mají děti a země se jim stala druhým domovem. Tito lidé mají samozřejmě stále vazby na své domovské státy, trvale ale žijí v České republice, spojili s ní svou budoucnost a k návratu se nechystají. Mezi Ukrajinci a Rusy existuje také skupina mladých lidí, kteří chtějí v Česku studovat, k čemuž potřebují češtinu. Ne všichni samozřejmě v Česku zůstanou, ale z mé osobní zkušenosti je to časté.

Druhou skupinu tvoří lidé z USA, Británie, Austrálie, Francie, Německa a dalších zemí, kteří jsou v Česku dočasně kvůli práci či studiu, nebo se jim v Česku jednoduše zalíbilo a rozhodli se strávit tu několik let. I tito cizinci někdy v Česku zakotví natrvalo, i když to třeba původně neplánovali - stává se, že si v ČR najdou partnery, se

kterými zůstávají, nebo se naskytne dlouhodobá pracovní příležitost a návrat domů se pak odkládá na neurčito. Ne všichni tito tzv. expati se aktivně zajímají o češtinu (což ostatně neplatí ani o první skupině). Jak rusky mluvícím, tak i anglojazyčným cizincům často stačí pár základních frází - v běžném životě se obklopují hlavně krajany. Přesto jsem se setkal s cizinci např. Z USA, kteří češtinu ovládli na obdivuhodné úrovni, umožňující vysokoškolské studium či vykonávání náročné profese v českém jazyce.

Třetí, velmi zajímavou skupinu tvoří lidé, které bychom mohli nazvat milovníky češtiny a Česka, nadšenci. Mezi mými studenty jich není málo. Někteří z nich se učí česky jednoduše proto, že náhodou navštívili Česko a zamilovali se do něj. I když žijí mimo ČR, jsou v kontaktu s Čechy, s českými médii a kulturou, a zemi rádi navštěvují. Další mají třeba i dávné české předky a k češtině je přivedla záliba v genealogii. Na češtinu se rozpomínají lidé, kteří v Česku žili jako dobrodruzi v devadesátých letech minulého století, kdy měli lidé v určitých kruzích tehdejšího západního světa o nově osvobozené země zpoza nedávno padlé železné opony velký zájem. V neposlední řadě je nemálo lidí, kteří berou cizí jazyky jako svou vášeň a zábavu. I oni se učí česky. Někdy v hovoru s nimi zjistíte, že mluví také polsky a rusky, jen tak, a jsou přitom ze Španělska nebo Dánska ⋯

Jak se dnes cizinci učí česky? Někteří zkrátka přijedou za prací a vše, co potřebují ke každodennímu životu, odposlouchají a osvojí si různými pokusy a omyly. Jiní se učí sami s pomocí učebnic a mobilních aplikací, jako je Duolingo, Quizlet, Memrise a další. Jazykové školy v Česku nabízejí specializované kurzy a existují dokonce školy zaměřené pouze na češtinu. Individuální učitelé na různých úrovních pak nabízejí lekce na sociálních sítích, kde nezřídka také vytvářejí obsah pro zájemce o češtinu, nebo na různých k tomu určených webech (italki.com, naucim.cz a další). V Česku nepotřebuje učitel jazyků, který pracuje jako živnostník, žádná zvláštní oprávnění. Vše řeší trh - pokud někdo učit neumí, o jeho služby logicky nebude valný zájem, zatímco v opačném případě má šanci vybudovat si slušnou klientelu. Někteří lektoři, kteří začínali sami, časem zjišťují, že mít každý den několik individuálních lekcí a večer ještě skupinu už není v jejich silách, a najímají posily. Tak vznikají jazykové školy, které dnes fungují klidně stoprocentně online přes Zoom, Skype, Google ⋯

Pokud jde o zdroje a materiály, velmi se osvědčily učebnice Lídy Holé (Čeština krok za krokem 1 a 2, série Čeština Expres), ale také například Marie Boccou-Kestřánkové. V posledních letech vznikají moderní učebnice také na Univerzitě Palackého v Olomouci (Hradilová a kol.)

Pokud má cizinec slovanský mateřský jazyk, je pro něj logicky snazší naučit se češtině pasivně rozumět. Neznamená to ale, že bude vždy také mluvit lépe a rychleji než Němec či Francouz. Do hry totiž vstupuje fenomén známý jako interference - přenášení struktur prvního jazyka do jazyka druhého. Pro cizince s neslovanským mateřským jazykem tak může být náročnější začátek učení, ale po roce či dvou může mluvit čistě česky, zatímco třeba Polák stále bude používat polsko-českou směs (konkrétní národnosti a jazyky jsou vybrány náhodně a pro ilustraci).

Čeština zatím bohužel nemá takový výběr výukových materiálů jako větší a populárnější jazyky, pravděpodobně ho ani nikdy mít nebude, ale současných, funkčních, vědecky podložených a metodicky promyšlených učebnic už je dost. Jakmile studenti dosáhnou určité úrovně, výukovým materiálem se pro učitele stává téměř cokoli: leták, web, video z YouTube, populární píseň, kniha, zpráva ⋯ Jde jen o to každý materiál metodicky uchopit tak, aby z něj studenti získali co nejvíce. Ve svých kurzech tak používám učebnice jako základ, který dává lekcím cíl a řád, a kombinuji je s publicistickými rozhovory, krátkými klipy z nejrůznějších platforem, podcasty, články, povídkami ⋯ Vše se může hodit.

Čeština pro cizince prošla za více než třicet let nové éry Česka a Slovenska obrovským vývojem a pro studenty je právě dnes snad atraktivnější než kdykoli předtím (totéž totiž platí i o Česku jako místu k životu). Učte se česky, ať mluvíte slovanským jazykem nebo třeba čínsky. Stojí to za to.

literatura

Český statistický úřad [online]. 2019 [cit. 2020-08-30].
Dostupné z: *https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu*

Česko v datech [online]. 2019 [cit. 2020-08-30].
Dostupné z: *https://www.ceskovdatech.cz/clanek/129-cizinci-v-cesku/*

Who and how is learning the Czech language today

The experience of a teacher the Czech language in Prague

keywords: *learning the Czech language; motivation to the learning Slavic languages*

Fedor Kuricyn, djak - Pověsť o Drakulě-vojevodě

Rafail Gasparyan (prěvod.)

Современная Гуманитарная Академия (Modern Academy for Humanities), Moskva, ratibor31@rambler.ru

ПОВѢСТЬ О ДРАКУЛѢ-ВОЮЄВОДѢ

Федор Курицын, дьяк

§1. Был в Мунтьањской крайнѣ воюєвода, християнин гречской вѣры, имѧ ѥгово по-валашскы ѥ Дракула, а по-нашему — диавъл. Тако свирѣпы и мѫдры был, же како имѧ, тако и живот был ѥгов.

§2. Нѣкъгда пришли к њему послы од туречского царя и, вшевши, поклонили сѧ по їх обычаю, с шапками на глāвах. Он тъгда спросил їх: «Зачто ѥсте тако постѫпили: пришли к великому цѣсарю и тако безчестьѥ мнѣ нанесли?» Они одзвали сѧ: «Такы ѥ обычай наш и в странѣ нашей». А он изрѣкл їм: «И я хоѣѫ закон ваш подтвьрдити, да бы твьрдо ѥго дьржали сѧ». И приказал он пригвоздити шапкы к глāвам послов желѣзныме гвоздами, и одпустил їх со словами: «Пойдите и скажите царю вашему: он привыкнѫл търпети од вас тако безчестьѥ, а мы не, и нехай не посылаѥ обычай ѥгов показывати другым цѣсарям, кторым той обычай ѥ чуђим, а дьржаѥ в крайнѣ ѥговой».

§3. А царь велми взбѣсил сѧ, и пошел на Дракулѫ войноѭ, и нападл на њего с великым войском. А Дракула събрал ѥгово войско, ударил на Турков ноѣѭ и многых убил. Але не успѣл с ѥговым малым войском побѣдити велико туречско войско и одстѫпил. И начѧл Дракула особно провѣряти всех, кто вьрнѫл сѧ с воюєводоѭ с поля битвы: рањеных в грѫдь честил и витѧѕями дѣлал, а рањеных в тыл приказывал садити на кол со словами: «Не мѫж ты, але жена!». А къгда снова пошел воюєвати с Турками, то сказал войнам тако: «Ѥстли кто о смьрти мысли, нехай не иде, а остане тут». Царь, довѣдавши то, одстѫпил с великым срāмом, изгубивши ѥговых войнов без числа, и не дьрзнѫл напасти на Дракулѫ.

§4. И послал царь к Дракулѣ посланника, трѣбуѭѣи дань. Велико почестил посланника Дракула и показал ѥговѫ великѫ скарбницѫ и сказал: «Я готов не само платити дань, а даже хоѣѫ пойдти со всем войском и богатством к царю на службѫ, и како он прикаже, тако я и служити бѫдѫ. И ты скажи царю, да бы къгда бѫдѫ пойдти служити, нехай оглāси по всей странѣ, же никто не чини зла мнѣ и людям, а я скоро бѫдѫ пойдти вслѣд тобѣ к царю и дань принесу, и к царю прибѫдѫ». Царь, услышавши од посланника, же Дракула хоѣе пойдти на службѫ, почестил посланника и обдарил ѥго богато. И царь был рад, затоже воюєвал на возходу. И смѣста послал оглāсити по всем грāдам и всей странѣ, же

къгда Дракула бѫде идти, никто бы не чинил зла, а напротив, стрећали ѥго с почестями. Дракула, събравши все войско, поѥхал в пѫть, и царски приставы слѣдовали за Дракулоѭ и велико честили ѥго. А Дракула, проѥхавши в туречскѫ стрӑнѫ на пѧть дневных прѣходов, нагло повьрнул взад и начѧл руиновати грӑды и села, и много народа захватил и изгубил, ѥдных Турков на кол садил, иных на кѫсы рѣзал и жегл, даже млӑдчиков и млӑдчиц не щѧдил. Ничто не оставил на пѫти, цѣлѫ стрӑнѫ сдѣлал пустыњеѭ, а християн, ктори там были, увѣдл и посѣлил в ѥговой крайнѣ. И вьрнѫл сѧ к собѣ, събравши несчисљено богатство, а приставов царскых одслал с почестями, сказавши тако: «Идите и повѣдайте царю вашему о всем, что видѣли: колико смогл, толико послужил ѥму. Ако ли подобаѥ ѥму моя служба, я готов и еще тако же служити, колико сил мнѣ буде доставати». Царь ничто не смогл сдѣлати с Дракулоѭ, само осрӑмил сѧ.

§5. И тако ненавидѣл Дракула зло в ѥговой крайнѣ, же јестли кто сдѣлал злочинство, украдл, або обкрадл, або обманѫл, або обидѣл, не смогл бы избѣгти смьрти. Ако ли был той злочинец великым боѧрином, або свѧћенником, або мнихом, або простым чловѣком, ако ли он имѣл несчисљено богатство, — ѥдино не смогл бы одкупити сѧ од смьрти, такым свирѣпым был Дракула.

§6. Был в ѥговой крайнѣ водны источник и клӑдезь, и к тутому источнику и клӑдезю ведли дрӑгы со всех стрӑн, и много людий приходило пити водѫ из тутого источника и клӑдезя, затоже была она хлӑдна и добра на вкѫс. А Дракула водле клӑдезя, хоти было туто в пустом мѣсту, поставил великѫ злӑтѫ чашѫ чудной красоты, да бы ктоколи, хоћѫћи пити, пил из чаши и ставил ѭ на мѣсто, и колико врѣмени минѫло — никто не осмѣлил сѧ украсти чашѫ.

§7. Раз оглӑсил Дракула по всей крайнѣ: нехай к њему придут все стари, слаби, хвори або бѣдни люди. И тако събрало сѧ к њему несчисљено много жебраков и пѫтников, чекаѭћих од Дракулы щедрой милостыњи. А он приказал събрати всех в избудованом для того палацу и принести обиље ѥды и вина, и все пировали и веселили сѧ. Дракула сам пришел к гостям и спросил йх: «Что ѥще хоћете?» А они все одзвали сѧ: «То ѥ вѣдомо само Богу и тобѣ: како Бог тобѣ укаже». А он спросил: «Хоћете ли, бѫдѫ сдѣлати вас щѧстливыми на тутом свѣту и совсем не бѫдете нѫђати сѧ?» Они, чекаѭћи од Дракулы великых блӑгодѣањ, возкликнѫли: «Хоћемо, господине!» А Дракула приказал замкнѫти и поджегти палац, и все те люди изгорѣли. И сказал Дракула боѧрам: «Вѣдте, зачто я сдѣлал тако: пьрво, нехай не досађаѭт людям и не будет жебраков в крайнѣ моѥй, а будут все богати, второ, я йх всех освободил: нехай никто из њих не страдаѥ на тутом свѣту од нѫђи и хворобы».

§8. Пришла раз к Дракулѣ двойца католичскых мнихов из Вѫгърской дьржавы събирати милостынѫ. А Дракула приказал разлѫчити йх, призвал к собѣ ѥдного мниха и спросил ѥго, указываѭћи на двор, кде было без числа людий,

посађеных на кол або колесованых: «Добро ли я сдѣлал то и кто те люди на колах?» Мних одзвал сѧ тако: «Не, цѣсарю, зло ты твориш, казнѧћи без милосьрдья, цѣсарь дължен быти милосьрдным. А люди на колах сѫт мѫченики и мѫченице!» Призвал Дракула другого мниха и спросил ѥго о том же. Одзвал сѧ той: «Ты, цѣсарю, Богом ѥси назначены казнити злочинцев и нагрӑђати праведников. А туте люди творили зло и по дѣлам своим казнени». Дракула призвал пьрвого мниха и сказал: «Зачто ты вышел из монастыря и из ћељи своѥй и ходиш к великым цѣсарям, ѥстли ничто не рӑзумѣѥш? Ты сам сказал, же туте люди сѫт мѫченики и мѫченице, вот я и хоћѫ сдѣлати мѫчеником тебе, будеш и ты прославѥн с њими ако мѫченик». И приказал посадити пьрвого мниха на кол, а второму повѣлел дати пѧтьдесѧть злӑтых дукатов, говорѧћи: «Ты ѥси мѫдры чловѣк». И повѣлел ѥго в колесници довезти до граници Вугърской дьржавы.

§9. Нѣкъгда приѥхал в грӑд Дракулы из Вѫгърской дьржавы купец. И, како было то обычаѥм в крайнѣ Дракулы, оставил купец повоз свой на грӑдской улици спрѣду дома, товар на повозу, а сам уснѫл в дому. И нѣкто украдл с повозу сто шестьдесѧть злӑтых дукатов. Купец, пришевши к Дракулѣ, повѣдал ѥму о крађе злӑта. А Дракула изрѣкл ѥму: «Иди, сей же ноћѭ ты найдеш злӑто своѥ». И приказал искати рӑзбойника по всему грӑду, пригрозивши: «Ѥстли не найдете злочинца, цѣлы грӑд погубѭ!» И велѣл в тѫ же ноћ положити на повоз своѥ злӑто и добавити ѥдин излишны дукат. Купец, пробудивши сѧ утром, нашел злӑто, просчитал ѥго нѣколико раз и увидѣл, же ѥдин дукат ѥ излишны, и пришевши к Дракулѣ, сказал: «Цѣсарю, нашел я злӑто, але сей дукат не мой, излишны». А в то времѧ привѣдли злочинца с украђеным злӑтом. И сказал Дракула купцу: «Иди с миром! Ѥстли бы ты не сказал об излишнем дукату, то и тебе посадил бы на кол с тутым злочинцем».

§10. Ѥстли ктора-небѫдь сѫпрѫга стане невѣрноѭ своѥму сѫпрѫгу, приказывал Дракула вырѣзати ей срӑмно мѣсто и кожѫ сдерети, и привѧзати ѭ нагѫ, а кожѫ повѣсити на колу на търговой площе на срѣдинѣ грӑда. Тако же дѣлали и с дѣвчинами, не охранившими невинности, и с вдовами, а иным пърси одрѣзали, а другым кожѫ сдирали со срӑмных мѣст, и, разгрѣвши желѣзны прѫт, ввьргали ѥго в срӑмно мѣсто, и выходил той прѫт чрѣз уста. И тако стояла она, нага, привѧзана к колу, допока плоть не изгниѥ и кости не бѫдѫт ломати сѧ або йх не изклюнѫт птице.

§11. Ѥхал раз Дракула по дрӑгѣ и увидѣл ѥ нѣкоѥго жебрака в ветхой и раздереной кошуљи, и спросил жебрака: «Имѣѥш ли ты сѫпрѫгѫ?». Жебрак одзвал сѧ: «Да, господине!». Тъгда повѣлел Дракула: «Вѣди мене в дом свой, хоћѫ посмотрети на ѭ!». И увидѣл, же сѫпрѫга того жебрака млӑда и здрӑва, и спросил жебрака: «Ѥси ли не сѣял љна?» А той одзвал сѧ: «Я имѣѭ много љна, господине!» И показал Дракулѣ обиље љна. И сказал Дракула сѫпрѫгѣ того жебрака: «Зачто ты тако лѣњиш сѧ для сѫпрѫга своѥго? Он дължен сѣяти и орати, и те-

бе хранити, а ты дължна шити мѫжу добре и красне одѣђе, але ты и кошуљи не хоћеш сшити, хоти силна и здрава. Ты ѥси виновата, а не сѫпрѫг твой, але ѥстли он не сѣял бы љна, он тъгда был виноват». И повѣлел Дракула отрѫбити ѥй рѫкы и труп посадити на кол.

§12. Нѣкъгда обѣдал Дракула посрѣд трупов, посађеных на кол, и тутых трупов было велми много у стола Дракулы. А он ѥдал срѣди њих и в том находил наслађањѥ. Але слуга ѥго, кторы подавал яства, не могл търпети смрада и, заткнѫвши нос, одвьрнѫл сѧ. Дракула спросил: «Что ты дѣлаѥш?». Слуга озвал сѧ: «Цѣсарю, не могѫ стърпети той смрад». Дракула в той же час повелѣл посадити слугѫ на кол со словами: «Там ты бѫдеш сѣдѣти высоко и смраду до тебе бѫде далеко!».

§13. Пришел нѣкъгда к Дракулѣ посланник од вѫгърского краля Матьяша, знатны вельможа, а родом Поляк. И повелѣл Дракула сѧсти с њим обѣдати посрѣд трупов. И был прѣд Дракулоѭ тугы и дългы кол, весь позлаћены, и спросил Дракула посланника: «Скажи мнѣ, зачто я приготовил туты кол?» Той посланник велми устрашил сѧ и сказал: «Мнѣю, цѣсарю, же нѣкто знатны провинил сѧ прѣд тобоѭ, и хоћеш ты прѣдати ѥго смьрти боље почестной, нежели другых». Дракула тако одзвал сѧ: «Имѣѥш правдѫ! Вот ты ѥси великого цѣсаря посланник, посланник краљевскы, для тебе и приготовил кол туты!» Одзвал сѧ посланник: «Цѣсарю, ѥстли сдѣлал я нѣчто, смьрти достойно, то дѣлай, како хоћеш. Ты ѥси судья справѣдливы — не ты бѫдеш виноваты в смьрти моѥй, але я сам!» Разсмѣял сѧ Дракула и сказал: «Ѥстли не тако сказал бы ты, то быти тобѣ на тутом колу». И велико почестил посланника и, давши ѥму много даров, одпустил, сказавши тако: «Можеш ѥси ходити посланником од великых цѣсарьев к великым цѣсарям, затоже умѣѥш с великыми цѣсарями говорити, а ини нехай и не берѫт сѧ дѣлати то, а пьрво поучѧт сѧ, како бесѣдовати с великыми цѣсарями». Был у Дракулы такы обычай: къгда приходил к њему неизкушены посланник од царя або краля и не могл одзвати сѧ на лукаве вопросы, то садил Дракула посланника на кол со словами: «Не я виноват в смьрти твоѥй, а цѣсарь твой або ты сам. Але мене не обвиняй в том. Ѥстли цѣсарь твой, вѣдѫћи, же ты недомысльны и неизкушены, послал тебе ко мнѣ, многомѫдрому цѣсарю, то твой цѣсарь и убил тебе. А ѥстли ты, необразованы, сам рѣшил идти, то ты сам себе и убил». И тъгда готовил Дракула для посланника высокы позлаћены кол и садил ѥго на кол, а владарю одсылал грамотѫ с кем-либо, да бы той надаље не дѣлал посланником к многомѫдрому цѣсарю глупого и необразованого мѫжа.

§14. Нѣкъгда сдѣлали майстри желѣзне бочкы для Дракулы, а он напълнил їх златом и стопил в рѣкѫ. А майстров тех повелѣл казнити, да бы никто не смогл узнати об ѥго лукавству, кромѣ диавъла, соименника ѥгового.

§15. Нѣкъгда Матьяш, краль вѫгърскы, пошел войноѭ на Дракулѫ. А Дракула пошел ѥму на сѫстрећѫ. И вот, двойца цѣсарѥв сошла сѧ и борила сѧ. Але

вѣроломники прѣдали Дракулѫ живого врагу. Приведли Дракулѫ к кралю, и повелѣл Матьяш бросити Дракулѫ в темницѫ. И тако Дракула провел тамо, в Вышеграду на Дунаю, в четырех верстах выше Буды, дванадсѧть лѣт. А в Мунтьяньской крайнѣ крӑль поставил иного воєводѫ.

§16. Години же той воєвода умрел, послал крӑль к Дракулѣ в темницѫ сказати, єстли Дракула хоће, како прѣђе, быти мунтьяньскым воєводоѭ, нехай обрӑти сѧ в вѣрѫ католичскѫ, а єстли не сѫглӑсен, бѫде умрети в темници. И прѣдвысил Дракула радости прӑздного свѣта вѣчному и безконечному, прѣдал православье, одрѣк сѧ од истины, оставил свѣтло и ввьргнул себе во тьму. Увы, не смогл прѣтьрпети прѣходно брѣмѧ арешта и оддал себе на вѣчне мѫкы, оставил нашуѫ вѣрѫ православнѫ и приѩл ложно учење католичско. А крӑль не само вьрнул Дракулѣ єго Мунтьяньско воєводство, але и оддал єму своѭ роднѫ сестрѫ в сѫпрѫгы. Од той сѫпрѫгы у Дракулы была двойца сынов. Доживел он еще близко десѧть лѣт и умрел в ложной той вѣрѣ.

§17. Разсказывали о њем, же, прѣбываємы в темници, не оставил он своїх жестокых привычаєв — ловил мыший або птиц куповал на търгу и мѫчил їх. Єдных звѣрьев на кол садил, иным глӑвы одрѣзал, а птиц одпущал, вырвавши їм пера. И научил сѧ шити и то давало єму живобытьє в темници.

§18. Години же крӑль освободил Дракулѫ из темници, прѣвезли єго в Буду и дали дом в Песту, что напротив Буды (але еще не был Дракула допущен к крӑлю). И вот случило сѧ години, же нѣкторы злочинец вбѣжал во двор к Дракулѣ и укрыл сѧ тамо. А стражники пришли к Дракулѣ, начѧли искати злочинца и нашли єго. Години вскочил Дракула, схватил меч свой, выбѣжал из дому и одсѣк глӑвѫ приставу, дьржавшему злочинца, а того одпустил. Остатни стражники убѣжали и, пришевши к судьє, рӑзсказали о том. Судья со всеми посадниками пошел к крӑлю с жалобоѭ на Дракулѫ. Послал крӑль к Дракулѣ, спрашаѭћи: «Зачто єси створил тако злодѣйство?» Дракула одзвал сѧ тако: «Не сдѣлал ничто злого, а пристав сам себе и убил, затоже всякы повинен умрети, кто вламыває сѧ в дом великого цѣсаря, како рӑзбойник. Єстли бы он пришел ко мнѣ и сказал о том дѣлу, то нашел бы я того злочинца в дому своєм и або выдал єго тобѣ, або простил бы». Разсказали о том крӑлю. Крӑль посмѣял сѧ и велми подивил сѧ нрӑву Дракулы.

§19. Конец Дракулы был такы. Години он был уже в Мунтьяньской крайнѣ, нападли на єговѫ земѭ Турки и начѧли рӑзоряти ѭ. Ударил Дракула на Турков, и обрӑтили сѧ они в бѣгство. А войны Дракулы, прѣслѣдуѭћи врӑгов, рѫбали їх без пощѧды. А Дракула в радости погалоповал на коню в горѫ, да бы узрѣти, како рѫбаѭт Турков, и од'єхал од войска своєго. Свита заблѫдно рѣшила, же Дракула є Турок, и єдин из приставов ударил воєводѫ копєм. Дракула, узрѣв, же свой люди убивают єго, срӑзил мечем пѧть своїх убийц, але и єго пробили нѣколикыми копьями. И тако воєвода Дракула был убиты.

§20. А крӑль взѧл сестрѫ своѭ с двойцеѭ сынов в Вѫгърскѫ дьржавѫ, в Буду. Ѥдин сын при крӑлю живе, вторы был у бискупа Вардањского и при нас умрел, а третьѥго старшего сына, Михаила, видѣли тут же в Будѣ, затоже он убѣгл к крӑлю од туречского царя. Дракула, еще не ожењены, прижил ѥго с нѣкоѭ наложницеѭ. Стефан Молдавскы по воље крӑљевской поставил в Мунтьањской крайнѣ нѣкоѥго сына воѥводского имѧнем Влад. С млӑдости был той Влад мнихом, потом свѧщенником и игуменом монастыря, але рӑз'стриг сѧ и стал воѥводоѭ, и ожењил сѧ на вдовѣ того воѥводы, кторы влӑдѣл мало времѧ послѣ Дракулы и был убиѥны Стефаном Молдавскым. Вот на вдовѣ того убиѥного и ожењил сѧ той Влад. И нынѣ в Мунтьањской крайнѣ той воѥвода, кто был прѣђе чьрнец и игумен.

§21. В лѣто 6994. / 1486. лютого в 13. дењ писал то впьрво, а в лѣто 6998. / 1490. сѣченя в 28. дењ еще раз то прѣписал я, грѣшны Ѥфросин.

+ + +

Legend of the ruler Dracula by Fedor Kuricyn, the deacon

Interslavic translation by Rafail Gasparyan from the Modern Academy for Humanities in Moscow

Medžuslovjanský sleng i procesy jego pojavjenja

Anton Vladimirovič Saprykin «Landao»

Rosijská Federacija, Čěljabinská krajina, Čěljabinsk, badwolflandao@gmail.com

Tutój članok jest analizojų povodov pojavjenja slengov v językah světa, spisom dnešnjíh slengov medžuslovjanskógo języka v Diskord kanalu, a takože spisom priměrov koristanja slengov, něktoré priměry koristanja sụt napisanými za članok, a něktoré sụt stenografijejų ustnógo govora.

ključné slovesa: *medžuslovjanský sleng; sleng Diskord kanala; sleng Telegram kanala; sleng občiny medžuslovjanskógo języka; razgovorný język; razgovorný medžuslovjanský język; ustný medžuslovjanský język; ustný govor medžuslovjanskógo języka.*

Vovedenje

Potrěbno razuměti, že vsaký sleng ili žargon sę javjaje metodojų emocionalnógo govorenja, zato bytje slenga v medžuslovjanskóm języku jest očevidno i jego pojavjenje jedino pokazyvaje, že medžuslovjanský język stal razgovorným językom.

Ako li analizovati sleng «medžuslovjanskój besědy», togda možno razděliti sleng na perijody jih formovanja.

- Od 16.02.2019 do 01.02.2020. Prvý perijod, iže možno imenovati «rusským» za velikų kolikost kalok na russký sleng.
- Od 01.02.2020 do 26.04.2020. Drugý perijod, iže možno imenovati uže tutčas «medžuslovjanským» za to, že imaje vliv vsih slovjanskýh językov i slengy, iže sụt jedino v medžuslovjanskóm języku.
- Od 26.04.2020 do 31.07.2020. Tretjí perijod možno imenovati «rusinským» za to, že slengy sę pojavili blagodarę pojavjenju interesa k rusinskómu języku v medžuslovjanskój občině.
- Od 31.07.2020 do dnes. Četvrtý, nový perijod tężko označiti, jerbo je prišlo mnogo ljudij na Diskord kanal, iže ne znajụt ničto o medžuslovjanskóm języku, ale oni uže dali medžuslovjanskómu servernómu kanalu nové slengy.

Spis rusizmov prvógo perijoda:

- Krǫto — slovo, iže imaje pohodženje od russkógo «круто», iže imaje pohodženje od praslovjanskógo «*krǫtiti», iže znači «velikolěpno», «dobro», «šikarno».
- Gamati — slovo, iže imaje pohodženje od russkógo «гамать», iže jest angliciz-mom, ale slovjanizovaným. «Game», iže znači «igra» s sufiksom -a- i glagolným zakončenjem -ti. Znači «igrati v kompjuterné igry».
- Zadrk — slovo, iže jest kalkojų na russký sleng «задрот», iže etimologično sos-toji sę iz prědrastky «за» i korenja «дрот», iže imaje pohodženje od praslovjanskógo «*dročiti», iže v praslovjanskóm języku značil «dražniti» ili «pobudžati», a v russkóm dobyl nový smysl «drkati». A v internetnóm slengu «często něčto dělati», zato slovo «задрот» počęlo označati člověka, iže vě něčto dobro, ili dělaje něčto tęžkó prosto. Takože od konteksta može značiti «proigranec» i «dolgočasnik».
- Čiliti — anglicizm, iže proniknǫl v medžuslovjanský język v smyslu «od-počivati», iže imaje pohodženje od anglijskógo «chill». A poslě sę pojavil nový smysl v čas četvrtógo perijoda.
- Rofliti — anglicizm, iže proniknǫl v medžuslovjanský język v smyslu «veseliti sę», iže imaje pohodženje od anglijskógo «ROFL», iže jest od «rolling on the floor laughing», to značiti «valjati sę na podlogě sę smějǫče».
- Bajtiti — anglicizm, iže proniknǫl v medžuslovjanský język v smyslu «izzyvati emocije od člověka» ili «podvajati někogo». Imaje pohodženje od anglijskógo «to bait», to označaje «loviti někogo na primamkų».

Povody pozajmanja slengov russkógo języka:

- Velika kolikost rusov na počętku raboty Diskordnógo servera.
- Potrěba v emocionalnýh slovesah.
- Globalizacija i vliv anglijskógo języka blagodarę globalizaciji.

Spis srbohrvatizmov drugógo perijoda:

- Voliti — slovo, iže označaje «ljubiti» ili «milovati» i sę koristaje jedino za ljudi. Imaje pohodženje od praslovjanskógo «*voľa», iže znači «volja». Imaje erotičný podtekst.
- Raditi — slovo, iže označaje «dělati» i imaje pohodženje od praslovjanskógo «*raditi», iže znači «dbati». «Raditi» imaje podton, iže može značiti «dělati něčto gorlivo».
- Junak — slovo, iže označaje «heroj» i imaje pohodženje od praslovjanskógo «*junakъ» v smyslu «junak», «junoša» ili «mladec». Poněkogda uględěno bytje podtona, že junakom može byti jedino mladý heroj.

- Kurec — slovo, iže jest v slovniku, ale v slengu ono ješče imaje smysl sloves «mnogo dobrý člověk», «zadnik», «mudak», «balvan», «durenj» i «glupec». Imaje pohodženje od praslovjanskógo «*kurьcь», iže označaje «člověk imajǫči penis».
- Kaj — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «koj» v smyslu «čto», praslovjanská forma «*kъjь».
- Ča — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «čto», praslovjanská forma «*čь».
- Što — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «čto», praslovjanská forma «*čьto».
- Šta — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «čto», praslovjanská forma «*čьto».

Spis čehoslovakizmov drugógo perijoda:

- Čo — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «čto», praslovjanská forma «*čьto».
- Co — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «čto», praslovjanská forma «*čьto».
- Fungovati — slovo, iže jest alternativnojǫ formojǫ slovese «funkcionovati», jest germanizmom.
- Hljastati — slovo, iže znači «piti mnogo alkohol».
- Proč — slovo, iže sę sostoji iz częsti «pro» i częsti «č», kde «pro» imaje smysl slovese «za», a «č» jest alternativnojǫ formojǫ slovese «čto», praslovjanská forma «*pročь», a polná forma «*pročьto».
- Protože — slovo, iže sę sostoji iz częsti «pro», częsti «to» i częsti «že», kde «pro» imaje smysl slovese «za». Praslovjanská forma «*protъže».

Spis unikalnýh slengov drugógo perijoda:

- Iže jest — konstrukcija, iže v slengu počęla označati potvrdženje skazanómu prěd. Imaje pohodženje iz psaltyra. Praslovjanská forma «*iže estь».
- Prdak — slovo, iže v standardnóm medžuslovjanskóm języku imaje jedin smysl, v nestandardnóm medžuslovjanskóm imaje ješče drugý smysl, to ješče znači «zaostaly» v zasměškah. Praslovjanská forma «*pьrdakъ».

Analiza pozajmanja i stvorjenja slengov drugógo perijoda:

Na kanal v perijod medžu 01.02.2020 i 26.04.2020 je prišlo, mnogo ljudij, iže prirodno hotěli pristǫpiti do občiny, a v občinah s raznorodným sostavom obyčno sę stvarjajǫt něktoré osoblivosti, že by privęzati sę medžu sobojǫ členam občiny i razpoznavati

«svojíh» od «čudžíh». Zato sụt sę pojavili slengy, iže ne sụt razumlivymi ljudjam vně občiny Diskord kanala, a to jest ukazateljem togo, že v kanalu sę pojavila nová městná podkultura. Podkultury często stavajụt bankami slovosbora, zato kogda języku potrěbno něktoró slovo za termin, togda język bere termin iz podkultur. Podobná situacija tutčas jest v Telegram kanalu. Začto v medžuslovjanskóm języku tako mnogo slenga iz čehoslovačskýh i srbohrvatskýh językov? Kulturný i historičný vliv. Bez malogo vsa občina medžuslovjanskógo języka jest panslavističnojų, zato ide neprěstanný vliv od vsakój muzikalnój, tvorčjéj i drugój kultury Čehoslovakiji i Jugoslaviji.

Spis rusinizmov tretjégo perijoda:

- Čeljadnik — slovo, iže imaje pohodženje od praslovjanskógo «*čeľadьnikъ», to znači «čeljad», ale v medžuslovjanský język to proniknụlo v smyslu «člověk». Poněkogda uględěno bytje podtona, že čeljadnikom može byti jedino mladý člověk.
- Avadj — slovo, iže znači «ili».
- Len — slovo, iže znači «jedino».

Analiza povodov pozajmanij tretjégo perijoda:

Někogda na Jutubu je byl izbuh, rusinský język dobyl novó dyhanje za sebe. Ekolingvist dělal videa s Myhajlom Lužečkom, to stalo dobrojų reklamojų rusinskógo języka, zato rusinský język smogl vplyvti na medžuslovjanský język kulturno, skroz sleng.

Spis novýh slengov iz slovenskógo języka:

- Ampak — slovo, iže znači «ale».
- Ręsnično — slovo, iže znači «realno». Praslovjanská forma «*ręsьniťьno». Je proniknụlo v medžuslovjanský język skroz pěsnjų «KIKI - Punčka iz papirja | ii».
- Jaz — slovo, iže jest alternativnojų formojų slovese «ja». Praslovjanská forma «*azъ».

Spis novýh slengov iz srbohrvatskógo języka:

- Puno — slovo, iže jest sinonimom slovese «mnogo». Jest alternativnojų formojų slovese «polno», praslovjanská forma «*pьlno».
- Samo — slovo, iže jest sinonimom slovese «jedino». Jest alternativnojų formojų slovese «samo», praslovjanská forma «*samo».

- Briga — slovo, iže jest romanizmom, iže znači «opeka». Italijanská forma «briga», jest germanizmom ili keltizmom.
- Svaký — slovo, iže slovesem «vsaký», ale s nedavnojų izměnojų «vs» v «sv». Praslovjanská forma «*vьśakъ».
- Sve — slovo, iže slovesem «vse», ale s nedavnojų izměnojų «vs» v «sv». Praslovjanská forma «*vьśь».
- Kǫča — slovo, iže imaje smysl «domče». Praslovjanská forma «*kuča».

Spis novýh slengov iz poljskógo języka:

- Gnoj — slovo, iže imaje smysl sloves «zadnik», «mudak», «balvan», «durenj» i «glupec». Imaje pohodženje od praslovjanskógo «*gnojь», iže označaje «gnoj» i «lajno».
- Vyspa — slovo, iže znači «ostrov», ale imaje pohodženje od praslovjanskógo «*vysъpa».
- Izspa — slovo, iže jest adaptacijejų slovese «vyspa» na medžuslovjanský język, praslovjanská forma «*jьzsъpa».
- Kohati — slovo, iže označaje «ljubiti» ili «milovati» i sę koristaje jedino za ljudi. Imaje pohodženje od praslovjanskógo «*koxati», iže znači «zajmati sę ljubovjų». Imaje erotičný podtekst.

Spis novýh unikalnýh slengov:

- Čiliti — slovo, iže tutčas imaje dva smysla: starý «odpočivati» i nový «pytati». Jerbo v Diskordu ljudi počęli izkoristyvati «či» i «li» zajedno, zato tutčas pytanja izględajǫt, kako: «či možeš li pomogti mi?» ili «či znaješ li go?». A zato sę pojavil sleng za pytanje, «čiliti». Praslovjanská forma «*čiliti».
- Očesa — slovo, iže jest sinonimom za «grǫdi» ili «prsi». Praslovjanská forma «*očesa».
- Blago — slovo, iže jest kratkojų formojų slovese «blagodarjų».
- Jebavka — slovo, iže znači «něčto», praslovjanská forma «*jěbavъka».

Izvody

Možno razděliti povody pozajmanja slenga na kvantitativné i kakostné. Kde kvantitativnými slengami sǫt rusizmy, jerbo za to, že rusi sǫt najveličejším narodom v kanalu, kakostnými slengami sǫt vse drugé slengy, iže pronikajǫt v medžuslovjanský język skroz kulturų. One takože imajǫt razliky v pohodženju: kvantitativné slengy pronikajǫt v język v jednakóm smyslu, iže jest v počętkovóm języku, jerbo sę izkoristajǫt govoriteljami počętkovógo języka, a kakostné slengy pronikajǫt v język iz języka, iže ne jest rodným językom govoritelja, zato také slengy obyčno ne imajǫt pohodženje od slengov, obyčno one sǫt književnými slovesami, ale sǫt izključenja.

Jest šest glavnýh povodov koristanja slengami:

- Sleng dělaje govor krače.
- Sleng povyšaje status[1].
- Sleng nišči jednostajnost govora.
- Blagodarę slengu možno oddělíti «čudžégo» od «svojíh»[2].
- Imitovanje govora starějšíh.
- Sleng ne imaje dostatočno emocionalnógo sinonima v književnóm języku[3].

Ako li govoriti o medžuslovjanskýh slengah, togda potrěbno jih razložiti na te grupy.

K prvój grupě možno odnesti: «krǫto», «zadrk», «čiliti», «rofliti», «bajtiti», «voliti», «ča», «čo», «co», «fungovati», «hljastati», «proč», «len», «puno», «samo», «kǫča», «prdak», «gnoj», «vyspa», «izspa», «kohati», «čiliti», «blago».

K drugój grupě možno odnesti: «voliti», «raditi», «iže jest», «proč», «protože», «čeljadnik», «avadj», «len», «ampak», «ręsnično», «jaz», «briga», «vyspa», «izspa», «čiliti», «očesa».

K tretjéj grupě možno odnesti: «krǫto», «gamati», «čiliti», «rofliti», «bajtiti», «voliti», «raditi», «junak», «kaj», «ča», «čo», «co», «fungovati», «hljastati», «proč», «protože», «iže jest», «čeljadnik», «avadj», «len», «ampak», «ręsnično», «jaz», «puno», «samo», «briga», «svaký», «sve», «kǫča», «vyspa», «izspa», «kohati», «čiliti», «očesa», «blago», «jebavka», «što», «šta».

K četvrtój grupě možno odnesti: «zadrk», «junak», «kurec», «fungovati», «hljastati», «proč», «protože», «iže jest», «prdak», «čeljadnik», «avadj», «len», «ampak», «ręsnično», «jaz», «briga», «svaký», «sve», «kǫča», «gnoj», «vyspa», «izspa», «čiliti», «očesa», «blago», «jebavka».

K pętój grupě možno odnesti: «zadrk», «junak», «fungovati», «iže jest», «prdak», «čeljadnik», «ampak», «ręsnično», «jaz», «samo», «gnoj», «vyspa», «izspa», «čiliti», «očesa», «blago», «jebavka».

K šestój grupě možno odnesti: «krǫto», «zadrk», «kurec», «očesa», «blago», «jebavka».

O čem to govori? Najvelikojǫ kategorijejǫ jest «sleng nišči jednostajnost govora», iže znači, že ljudjam potrěbno govoriti raznorodno, že by vsakómu člověku iměti něktorǫ osoblivost govora, iže bǫde pokazyvati unikalnost vsakógo člověka. Nemnogo menje velikojǫ kategorijejǫ jest «blagodarę slengu možno oddělíti “čudžégo” od “svojíh”», iže pokazyvaje, že ljudjam potrěbno klasifikovati ljudij dalekýh od sebe i blizkýh do sebe, a pokazyvaje to slovosbor, iže ljudi koristajǫt. Dalje jest kategorija «sleng dělaje govor krače», iže govori, že ljudjam potrěbno v obyčnóm životu tratiti menje časa i ščęditi až sekundy, iže možno poščęditi od skračenja govora.

O čem govori pojavjenje slenga? Sleng jest vo vsih živýh językah, on sę pojavjaje za prirodné povody, iže sụt ukazanými ranje, zato možno tvrditi, že medžuslovjanský język stal živým językom, iže stal sę razvivati, kako obyčný živý język. On dobyl harakteristiky živýh językov, ale ne ravnoměrno. Napriměr: sleng v Diskord kanalu imaje dolgý čas stvorjenja, od 16.02.2019, zato něktoré slengy umrli, a něktoré prěžili. Jednočasno s Diskord kanalom je byl Telegram kanal, kde medžuslovjanský język stal razgovorným nedavno. Tam sleng počęl sę stvarjati tutčasno, zato nemaje regularnosti i odpornój tradicije, a zato tężko govoriti o slengu Telegram kanala.

Čto možno skazati o bụdụčnosti slenga medžuslovjanskógo języka? Sleng, kako vsaká nestandardizovaná częst języka brzo sę měnjaje, ale něktoré slovesa mogụt ostati na dolgo v ustnóm języku. Možno skazati, že někogda, kogda ljudi, iže tutčas sụt v Diskord, Telegram, Telegram i VK grupah, bụdụt iměti jediný prostor komunikacije i občí prostor za medija, togda sleng bụde sę ujedinjati, a v jedin moment možno bụde govoriti ob vseslovjanskóm slengu vnụtri medžuslovjanskógo języka, jerbo to jest prirodným procesom ujedinjanja językov pri bytju jedinógo prostora.

Priměry

1. Jesi krụto namaljevala tój obraz. «Krụto» značі «dobro».
2. Krụto, ona odpisala mi prěd pętjụ minutami. «Krụto» značі «velikolěpno».
3. Krụtý dom, iže stoji na drugój straně ulice sę kupil jejụ. «Krụtý» značі «šikarný».
4. Pošli gamati v novụ igrụ. «Gamati» značі «igrati v někakụ kompjuternụ igrụ».
5. Potrěbno progamati igrụ do pętka. «Progamati» značі «završiti».
6. On jest takým zadrokom, že nikto ne hoče byti go prijateljem. «Zadrk» značі «dolgočasnik».
7. V školě ja vsegda byl zadrokom. «Zadrk» značі «proigranec».
8. On jest prosto zadrokom v matematikě! «Zadrk» značі «majstr».
9. Je izdělal kako zadrk. «Zadrk» značі «člověk, iže dělaje něčto tężkó prosto».
10. Počilj v domu, a poslě pojdemo v gosti. «Počiliti» značі «odpočęti».
11. Sědžụ za kompjuterom i čiljụ. «Čiliti» značі «odpočęti».
12. Hočụ porofliti dnes. «Porofliti» značі «poveseliti sę».
13. Tutčas bụdụ rofliti nad njim. «Rofliti» značі «izsmějivati někogo».
14. Oni bụdụt bajtiti go na agresijụ. «Bajtiti» značі «izzyvati».
15. On bajtil mę na včerašnjém koncertu. «Bajtiti» značі «imitovati».
16. Ja voljụ tę, dragá mojá. «Voliti» značі «mnogo ljubiti».
17. Či voliš li ty mę? «Voliti» značі «ljubiti».
18. Radjụ na rabotě vsaký denj. «Raditi» značі «dolgo rabotati» ili «mnogo rabotati».
19. Potrěbno izraditi to do jutra. «Izraditi» značі «izdělati».

20. Vsaký vojin, iže tutčas jest v Siriji, jest junakom. «Junak» znači «heroj».
21. Junaki našégo grada sụt lěpými i umnými mladcami. «Junak» znači «mladec».
22. Kurče! Kako ty smogl izdělati to? «Kurec» znači «razumnik».
23. Kurče, jesi strašným! «Kurec» znači «mudak».
24. On je kurcem, jerbo ne smogl minụti test. «Kurec» znači «glupec».
25. Nemaje za kaj, brate! «Kaj» znači «čto».
26. Kaj ty hočeš od mene, prdače!? «Kaj» znači «čto».
27. Ča? Skaži to ponovno, prošụ. «Ča» znači «čto».
28. Zača ty mi to govoriš? «Zača» znači «začto».
29. Čo ty mi govoriš, prdače? «Čo» znači «čto».
30. Začo ty mę udaril, kurče!? «Začo» znači «začto».
31. Nico sę ne děje! «Nico» znači «ničto».
32. Co ty mysliš o tój novosti? «Co» znači «čto».
33. Ništa ne věm! «Ništa» znači «ničto».
34. Zašta tój prdak piše mi? «Zašta» znači «začto».
35. Što potrěbno izraditi za to? «Što» znači «čto».
36. Něšto je na kuhnji. «Něšto» znači «něčto».
37. Kompjuter ne funguje, potrěbno zaměniti termogel. «Fungovati» znači «funkcionovati».
38. Glava dnes ne funguje. «Fungovati» znači «rabotati».
39. Včera jesmo hljastali, a dnes pogynajemo. «Hljastali» znači «mnogo piti».
40. Potrěbno pohljastati kvasa. «Pohljastali» znači «popiti».
41. Proč vy ne napisali mi, kogda jeste prišli do doma? «Proč» znači «začto».
42. Proč ja ne izpolnil dělo? Izvini, ale ja prosto zabyl. «Proč» znači «začto».
43. Jesi prdakom, protože ty zaměšal zakončenje živógo pridavnika jedniny mužskógo roda i zakončenje živógo pridavnika množiny mužskógo roda! «Protože» znači «jerbo».
44. Voljụ tę, protože imaješ umnụ glavụ na ramenah. «Protože» znači «jerbo».
45. Jesi prdakom, iže jest. «Iže jest» znači «jednoznačno».
46. Je dal to mi on, iže jest. «Iže jest» znači «jednoznačno».
47. Ja ne věm to, iže jest. «Iže jest» znači «jednoznačno».
48. On ne znaje go, iže jest. «Iže jest» znači «jednoznačno».
49. Ako li on je prdakom, togda ja izniščụ jego kontakt iz mojégo Telegram konta. «Prdak» znači «zadnik».
50. Brate, jesi prdakom! «Prdak» znači «zabavný člověk».
51. Některý čeljadnik u mojégo doma tutčas počęl běgti v neznanụ stranụ. «Čeljadnik» znači «mladec».
52. Tutčas jaz govorjụ s některým čeljadnikom, zato ponovno potelefonujụ poslě. «Čeljadnik» znači «člověk».
53. Co ty bụdeš jesti? Kolač avadj boršč? «Avadj» znači «ili».
54. Či znaješ li mojụ mati avadj mojégo otca? «Avadj» znači «ili».
55. Len on vě latinský język iz vsih nas dobro. «Len» znači «jedino».

56. Iz vsih tem jaz ne věm len tỷ. «Len» znači «jedino».
57. Jesm dobrým, ampak mogų udariti, ako li izmamiš. «Ampak» znači «ale».
58. Jaz věrjų ti, ampak potrěbno podati dokazy za skazanó. «Ampak» znači «ale».
59. Či jest li to ręsnično? «Ręsnično» znači «pravdivo».
60. Ręsnično hočų poiměti rabotų. «Ręsnično» znači «zaisto».
61. Jaz to ne věm, ampak pomogti mogų. «Jaz» znači «ja».
62. Nu, jaz takože. «Jaz» znači «ja».
63. Ja puno hočų pojehati do doma od raboty tutčas. «Puno» znači «mnogo».
64. Tutčas nemaje puno grošov. «Puno» znači «mnogo».
65. Go znajemo samo my. «Samo» znači «jedino».
66. Ja voljų samo tę. «Samo» znači «jedino».
67. Mojéj babě potrěbná briga od mojégo otca i mene. «Briga» znači «opeka».
68. Mojé děvčę puno briglivó. «Briglivý» znači «opeklivý».
69. Svaký denj ja hodžų v universitet, iže jest v dvadesęti kilometrah od mene. «Svaký» znači «vsaký».
70. Svaký čeljadnik v mojém gradu sni odjehati od njego. «Svaký» znači «vsaký».
71. Sve je razumlivo, srdečno blagodarjų! «Sve» znači «vse».
72. Zašto svegda, kogda něšto sę děje vy troje jeste zajedno. «Svegda» znači «vsegda».
73. Ja živų v kučě, a ne v domu. «Kuča» znači «domče».
74. Mojá kuča sę nahodi na gorkě u rěky. «Kuča» znači «dom».
75. Jesi gnojem, ty ne bądeš sę oženiti na mojéj dočerkě. «Gnoj» znači «zadnik».
76. Gnoj na mojéj rabotě puno dosadil. «Gnoj» znači «zlý načelnik».
77. Najbližnjejšá vyspa je v stah kilometrah od nas. «Vyspa» znači «ostrov».
78. Mojá vyspa v morju ne jest dost velikojų za mę. «Vyspa» znači «ostrov».
79. Sahalin je najvęčšjejų izspojų Rosije. «Izspa» znači «ostrov».
80. V Hrvatiji jest puno izsp. «Izspa» znači «ostrov».
81. Ja tę kohajų, dragá mojá! «Kohati» znači «mnogo ljubiti».
82. Kohaná mojá kohaje mene. «Kohaná» znači «dragá».
83. Či jesi čilil li ty go ob mně? «Čiliti» znači «zapytati».
84. Dobrý čilj, tutčasno odgovorjų! «Čilj» znači «pytanje».
85. Ona imaje veliké otvorjené očesa! «Očesa» znači «grądi».
86. Očesa imająt veliký objem. «Očesa» znači «grądi».
87. Blago tę, brate. «Blago» znači «blagodarjų».
88. Blago vsih za vašų rabotų. «Blago» znači «blagodarjų».
89. Čem jest tá jebavka? «Jebavka» znači «něčto».
90. Je vozniknųla jebavka na rųkě! «Jebavka» znači «něčto».

Spis književnosti

1. Раренко М. Б. *Сленг как повышение и понижение социального статуса*, Языковое бытие человека и этноса: Материалы XIII Березинских чтений, Под редакцией В. А. Пищальниковой. М., 2017. С. 181–187.
2. Ермоленко Н. Н., Кучугурная Е. С., Мозговая Н. Н., Азарова Е. А. 2015. С. 124-134.
3. Комаровский Е. В. *Молодежный сленг как социальная разновидность речи*. 2019. С. 66-68.

Interslavic slang and the processes of its appearance

This article is an analysis of the reasons for the appearance of slang in the languages of the world, a list of modern slangs of the Interslavic language of the Discord channel, as well as a list of examples of the use of slang, some invented for the article, some of the examples used are taken from oral speech.

keywords: Interslavic slang; slang Discord channel; slang Telegram channel; slang of the Interslavic language community; colloquial Interslavic language; oral Interslavic language; oral speech of the Interslavic language.

Lingvistične udaljenosti na bazě izčisljenja ravnyh zvukov v čiselnikah od 1 do 10 v različnyh grupah jezykov

Anton Perdih

a.perdih@gmail.com, Univerzitet v Ljubljaně

Osnova do izčisljenja lingvističnoj udaljenosti medžu jezykami jest v tutom članku definovana kako relativna frekvencija ravnyh zvukov v parah sosědnyh osnovnyh čiselnikov od 1 do 10. Byli raziskyvane jezyky iz 11 grup jezykov. Po tutom kriteriju slovjanske jezyky tvoret grupu (klastr) oddělјeny od vsih drugyh testovanyh jezykov. Iz drugyh jezykov najbližeje slovjanskym byli avestansky jezyk i sanskrt. Germanske jezyky tvoret drugy klastr, ale jest od grupy daleko od sebe razdaljenyh jezykov. Tuto jest idikacija, že originalny praindoevropejsky jezyk byl blizky slovjanskomu i jegovi govorci byli originalnymi evropejcami s glavnoju haplogrupoju I hromozoma Y i haplogrupoju U mitohondrijalnoj DNA. V kontaktě s novymi prišedšami iz drugyh jezykovyh grup ili novi prijali protoslovjansky jezyk ili govorci protoslovjanskogo iztratili svoj jezyk. Takože mogla byti situacija «něčto medžu», kogda nova populacija načela novy neslovjansky indoevropejsky jezyk. Členok poddrživaje nostratičnu teoriju.

klučne slova: *frekvencija javjenja ravnyh glasov; klastry jezykov; lingvistične udaljenosti; grupy jezykov; nostratična teorija*

Výběr z článku Perdih, A. (2019). Linguistic Distances Based on Counting of Equal Sounds in Numerals from 1 to 10 in Different Language Groups. *International Journal of Social Science Studies*, Vol. 7, No. 5. https://doi.org/10.11114/ijsss.v7i5.4451

Lingvistické vzdálenosti na základě počítání shodných hlásek v číslovkách od 1 do 10 v různých skupinách jazyků

úvod

Během posledních dvou staletí dosáhla srovnávací jazykověda ohromné množství výsledků a pokračuje ve vylepšování znalostí o jazycích, jejich vztazích, atd. Nicméně zůstává prostor pro okrajové přístupy. Jedním z takových přístupů je zjištění, že slovanské číslovky se často rýmují, ale v jiných jazycích se tento jev vyskytuje zřetelně méně často [Jandáček 2004]. Později bylo toto zjištění dále rozpracováno [Jandáček 2013] se záměrem hledat, zda by bylo možné vytvořit na základě rýmování číslovek

nástroj, který by umožňoval určovat prostor/čas vývoje mnohých indoevropských jazyků z jejich protoslovanského prototypu. Na základě [Jandáčkových 2013] výsledků se vynořily další otázky, konkrétně zda existují stejné hlásky ve slovech pro čísla nejenom v rýmech, ale kdekoliv ve slovech. Cílem této studie je zjistit, zda kromě „rýmovacího“ přístupu nám může nějaké další informace poskytnout i přístup počítání korespondujících hlásek v párech sousedních číslovek od 1 do 10, bez ohledu na to, jestli tvoří rým nebo ne.

Posuzováno bylo 16 slovanských jazyků (včetně několika slovinských dialektů), 3 baltské, 4 keltské, 6 germánských, 9 románských, 12 ostatních indoevropských jazyků, 8 kavkazských, 21 turkických, 12 uralských, 8 drávidských (tamilských), 17 mongolských & tunguzských jazyků.

Metodologie

[Jandáček 2013] nejprve používal porovnání rýmů lichá-sudá, které se rýmují ve slovanských jazycích. Zde používáme obojí typy shod hlásek v párech, tedy lichá-sudá (1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10) i sudá-lichá (2-3, 4-5, 6-7, 8-9).

Poněvadž mají různé jazyky různou délku slov pro základní číslovky, snažili jsme se toto kompenzovat použitím relativního počtu shodných hlásek. V delších slovech je v zásadě vyšší pravděpodobnost výskytu stejných hlásek.

Příklad počítání shod - slovinština, typ lichá-sudá:

eden dva – započítáme 1 bod za „d“, které se vyskytuje v obou slovech

trije štirje - započítáme 5 bodů za t, r, i, j, e, která se vyskytují v obou slovech

pet šest – započítáme 2 body

sedem osem – započítáme 3 body

devet deset – započítáme 4 body

Celkem 15 bodů za shodné hlásky z celkových 44 hlásek.

Výsledná relativní frekvence výskytu shodných hlásek je 15/44 = 0,341

Vzdálenost mezi jazyky byla počítána pythagorejským způsobem:

$$d_{ij} = ((x_i-x_j)^2+(y_i-y_j)^2)^{1/2}$$

kde d_{ij} je vzdálenost mezi jazykem i a jazykem j; x je relativní frekvence výskytu shodných hlásek v párech lichá-sudá; y je relativní frekvence výskytu shodných hlásek v párech sudá-lichá.

Výsledky

Graf č. 1 ukazuje výsledky pro všechny testované jazyky

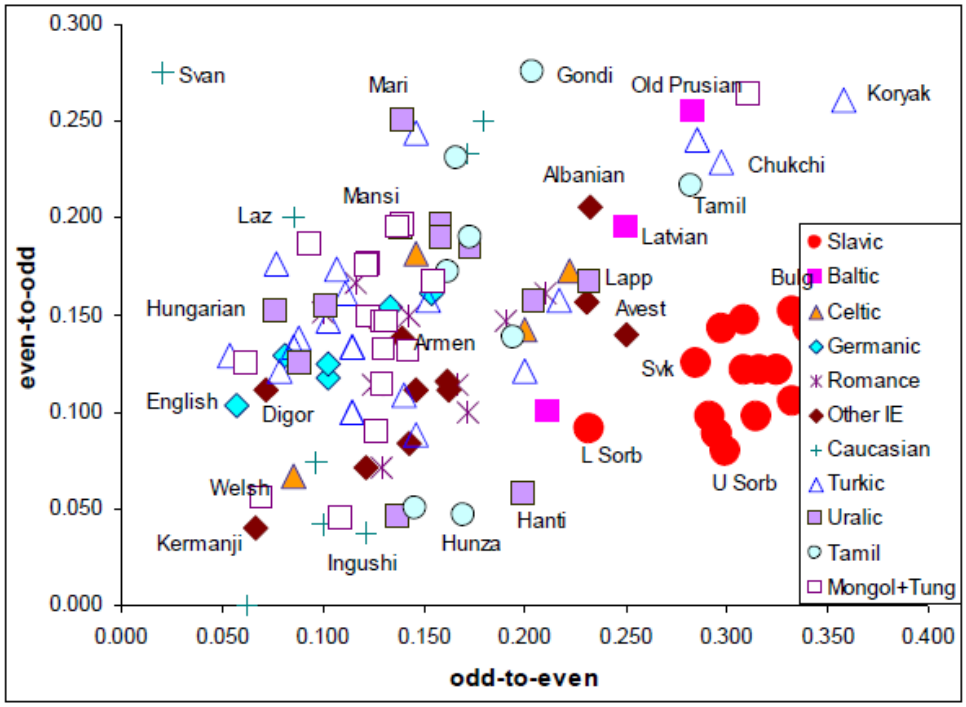

V grafu č. 1 vidíme, že slovanské jazyky, pro které je typické rýmování základních číslovek [Jandáček 2004], [Jandáček 2013] tvoří shluk oddělený od všech ostatních testovaných jazyků, přestože jsme zvolili méně selektivní způsob počítání shodných hlásek namísto rýmů. Germánské jazyky tvoří jiný shluk, ale tento shluk je v oblasti ostatních testovaných jazyků. Dle tohoto kritéria jsou všechny testované neslovanské jazyky široce rozptýlené.

Graf č. 2 ukazuje průměry jednotlivých skupin jazyků

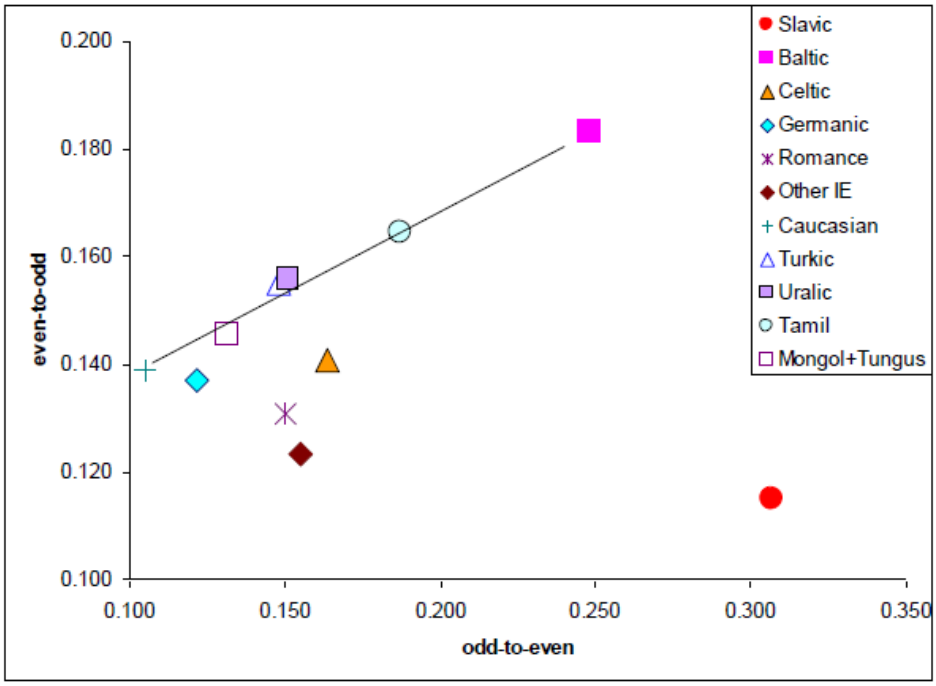

Průměrná pozice slovanských jazyků je daleko od ostatních skupin jazyků, zejména podle typu lichá-sudá (osa x). Průměr baltských jazyků je podle typu lichá-sudá mezi slovanskými jazyky a ostatními jazyky, ale podle typu sudá-lichá převyšuje všechny zkoumané jazyky. Průměr ostatních indoevropských jazyků je podle typu lichá-sudá blízko ostatním (neslovanským) jazykům, zatímco podle typu sudá-lichá je blízko slovanským jazykům.

Zajímavé je, že průměry turkických a uralských jazyků jsou blízko u sebe a zároveň se nacházejí blízko pomyslné přímky, která by spojila průměry kavkazských a baltských jazyků. Blízko této přímky se nacházejí také průměry mongolských & tunguzských jazyků i tamilských jazyků. Dále od této přímky směrem k ostatním indoevropským jazykům, se nacházejí průměry germánských, keltských a románských jazyků.

V tabulce č. 1 jsou průměrné vzdálenosti jazyků v rámci jednotlivých skupin jazyků.

SKUPINA JAZYKŮ	**PRŮMĚRNÁ VZDÁLENOST**	**MAXIMÁLNÍ VZDÁLENOST**
SLOVANSKÉ	0,030	0,120
GERMÁNSKÉ	0,039	0,151
ROMÁNSKÉ	0,043	0,121
MONGOLSKÉ & TUNGUZSKÉ	0,053	0,318
OSTATNÍ INDOEVROPSKÉ	0,058	0,235
BALTSKÉ	0,061	0,171
KELTSKÉ	0,064	0,173
URALSKÉ	0,066	0,205
TURKICKÉ	0,078	0,331
TAMILSKÉ	0,084	0,232
KAVKAZSKÉ	0,111	0,278

V tabulce 1 vidíme v číselné podobě, že slovanské jazyky tvoří nejkompaktnější shluk (klastr) podle průměrné vzdálenosti i maximální vzdálenosti, následovány germánskými a románskými jazyky. Pokud by byla ze slovanských jazyků vynechána

dolnolužická srbština, která zřetelně odstupuje od všech ostatních slovanských jazyků, pak by průměrná vzdálenost v rámci slovanské skupiny byla 0,027 a maximální vzdálenost 0,080.

Podle průměrné vzdálenosti je seřazení v rámci indoevropských jazyků, od nejmenší po největší, slovanské < germánské < románské < ostatní indoevropské < baltské < keltské, podle maximální vzdálenosti je seřazení slovanské < románské < germánské < baltské < keltské < ostatní indoevropské jazyky. Z ostatních indoevropských jazyků jsou nejblíže slovanským (průměrné hodnotě slovanských jazyků) avestánština a sanskrt. Avestánština (0,066) je blíže než dolnolužická srbština (0,083) a sanskrt (0,090) je téměř tak blízko jako dolnolužická srbština.

Mezi neindoevropskými jazyky je seřazení následující. Podle průměrné vzdálenosti mongolské & tunguzské < uralské < turkické < tamilské < kavkazské. Podle maximální vzdálenosti uralské < tamilské < kavkazské < turkické < mongolské & tunguzské.

Diskuze

Existují dvě různá, vzájemně konfliktní, vysvětlení pro fakt, že slovanské jazyky tvoří shluk oddělený od ostatních. Mezi vědci je obecně přijímáno vysvětlení, že slovanské jazyky jsou velmi mladé (například slovinština méně než 1.500 let) a tudíž nejsou zatím tak moc rozrůzněny, jako jazyky jiných jazykových skupin. Slovinština má téměř 50 vzájemně dosti odlišných nářečí, z nichž některé obsahují velmi archaické charakteristiky [Kurkina, 1996]. Předpokládaný příchod Slovanů v 6. stol. n.l. z původní domoviny na východ od Karpat a jejich usazení se v izolovaných alpských údolích, by byl následován rychlou diverzifikací původního společného jazyka. Oproti tomu geolingvisté vědí, že jazyk, který je izolovaný, bez kontaktu s jinými, bývá stabilní, zatímco jazyk v kontaktu s ostatními jazyky se mění mnohem rychleji. Tedy přesně naopak než co nám říká výše uvedené vědecké paradigma.

[Tomažič 2006] nalezl ve spisu *Vita Sancti Severini* zprávu, která explicitně uvádí, že během římské okupace Římané žili mimo Itálii ve městech a pevnostech, ale kolem nich žili jiní lidé. Tito lidé nebyli s Římany v přátelském vztahu. Když Římané odešli zpět do Itálie, nenastalo populační vakuum. Území bylo bez Římanů, ale ne bez lidí. A brzy potom existují záznamy o existenci slovinského státu. Navíc z této doby neexistují zprávy o slovanském vpádu na západ a jih přes Karpaty a jejich usazení se v této oblasti.

Navíc, na některých římských památkách se vyskytují jména dnes používaná Slovinci, ale nepoužívaná neslovanskými lidmi. Tato jména existovala ve Slovinsku před domnělým příchodem Slovanů [Rant 2011].

Jazyk Árjů v Indii se vyvíjel způsobem postupné ztráty podobnosti se slovanštinou v posloupnosti védský sanskrt > klasický sanskrt > dnešní indoevropské jazyky Indie [Skulj & Sharda, 2002], [Skulj, Sharda, Sonina & Jandáček, 2004], [Skulj, Sharda,

Narale & Sonina, 2006], [Skulj, Sharda, Sonina & Narale, 2008]. Podobný trend pozorujeme u avestánštiny > dnešní indoevropské jazyky v Íránu. Pokud toto extrapolujeme do minulosti, tak by před-védští Árjové a Avestánci měli mluvit jazykem ještě bližším slovanským jazykům. To je v souladu se vzdáleností dotyčných jazyků stanovenou podle kritéria zkoumaného tímto článkem. Toto silně indikuje, že proto-slovanština existovala minimálně ve střední Evropě před tím, než ji předkové Árjů a Avestánců opustili, před zhruba 4.500 lety. Toto bylo navíc podloženo daty DNA genealogie [Jandáček a Perdih, 2017], [Perdih, 2016], [Perdih, 2018], [Yurkovets, 2015], [Yurkovets a Vasilenko, 2017].

Také je třeba zaměřit pozornost na slovanské jazykové stopy pozorované po celé jižní, západní a severní Evropě (odkazy shromážděny v [Perdih, 2016], [Perdih, 2018]. Tyto stopy naznačují, že původní proto-indoevropštinou byla proto-slovanština a její mluvčí byli zejména lidé s haploskupinou I chromozomu Y a haploskupinou U mitochondriální DNA, kteří tvořili převažující obyvatelstvo Evropy po dobu zhruba čtyř desítek tisíc let. Další lidé (hlavně G2a a snad R1a muži, s geneticky rozmanitými ženami) přinesli zemědělství, před zhruba 8.000 – 6.000 lety. Dále před zhruba 4.800 lety vnikli do západní Evropy R1b lidé, původně mluvící jazykem patřícím k altajské rodině jazyků. Tito lidé vyhubili v západní Evropě většinu původního mužského obyvatelstva. Toto byl počátek vývoje keltských jazyků. Začátek vývoje řečtiny byl později, před okolo 3.700 lety. Začátek vývoje románských a germánských jazyků byl také později, před okolo 3.200 lety.

Zatímco [Jandáček 2013] zkoušel vytvořit na bázi rýmujících se číslovek nástroj, který počítá prostor/čas evoluce mnoha indoevropských jazyků z jejich proto-slovanského prototypu, zde prezentovaná analýza shodných hlásek v základních číslovkách má širší aspekt. Mnohem širší aspekt má samozřejmě výzkum nostratické jazykové teorie. S ohledem na nová data zjištěná dalšími disciplínami, by mělo být časové měřítko nostratické teorie přehodnoceno. Zdá se, že počátek nostratického vývoje nebyl zhruba 15.000 let př. n. l. v oblasti úrodného půlměsíce [Bomhard, 2014/2015], [Bomhard, 2018] ale dříve, nejméně před 60.000 lety, pokud ne mnohem dříve [Perdih, 2018] v Evropě a odděleně v Africe. Následovala primární expanze lidí a s tím spojená divergence jazyka v časovém rozpětí od zhruba 60.000 do 40.000 let před současností a poté další fáze komplexních událostí divergence a konvergence při promíchávání jazyků v různých dobách na různých místech. Toto by znamenalo hodně času navíc k dosažení dnešní diverzity jazyků.

Závěr

Zřetelně separovaný shluk slovanských jazyků na základě relativního počtu shodných hlásek v párech lichá-sudá a sudá-lichá základních číslovek od 1 do 10 a postupně narůstající vzdálenost avestánštiny, sanskrtu, ostatních indoevropských jazyků, i jazyků jiných jazykových skupin od slovanských jazyků, je v souladu se zjištěním, že lidé haploskupiny I chromozomu Y byli původními Evropany. V kontaktu

s nově příchozími jiných jazykových skupin se odehrávaly různé scénáře vývoje. V některých případech nově příchozí změnili svůj jazyk na slovanský a ovlivnili jej, jak můžeme vidět v dnešních oblastech výskytu slovanských jazyků. V jiných případech původní mluvčí proto-slovanštiny ztratili proto-slovanštinu, ale přitom způsobili změnu jazyků nově příchozích lidí z neindoevropských na indoevropské, jak můžeme vidět dnes v západních, jižních a severních oblastech Evropy. V několika případech původní mluvčí proto-slovanštiny ztratili tento jazyk téměř úplně, například v dnešním Finsku, Estonsku a Maďarsku.

Literatura

Blažek, V., & Schwarz, M. (2016). Numerals in Mongolic and Tungusic languages with notes to code-switching. *Altai Hakpo, 26*, 25pp.

Bomhard, A. R. (2014 / 2015). The Nostratic Hypothesis in 2014. *Мова та історія*, Київ, *Nostratica Kioviensis in honore Vladislav M. Illič-Svityč*, *359*, 15-56.

Bomhard, A. R. (2018). *A Comprehensive Introduction to Nostratic Comparative Linguistics: With Special Reference to Indo-European* (3rd ed.), pp. 281-312.

Jandáček, P. (2004). *Base Ten* counting as the extension of the archetypical *BaseFive* system of Basques and Slavs. *Zbornik mednarodnega posveta Sledovi evropske preteklosti* [*Proceedings International workshop Traces of European Past*] (pp. 74-84). Ljubljana: Založništvo Jutro. http://www.korenine.si/zborniki/zbornik03/jandacek_baseten.htm

Jandáček, P. (2013). Numerical rhyme as an instrument measuring time/space between Indo-European languages. *Вестник Академии ДНК-генеалогии, 6*(11), 1898-1911. http://dna-academy.ru/proceedings/

Jandáček, P.,& Perdih, A. (2017). Words for the Animal Elephant/Mammoth in Relation to the DNA Genealogy Data. *Advances in Anthropology7*, 251-272. https://doi.org/10.4236/aa.2017.74014

Куркина, Л. В. (1996). О лексических архаизмах Толминского диалекта [On the lexical archaisms of the Slovene dialect in the Tolmin area]. *Razprave II. razreda*, Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti (*Dissertationes classis II*, Academia scientiarum et artium Slovenica) *15*, 35-46.

Perdih, A. (2016). *Izvor Slovencev in drugih Evropejcev* [*Origin of Slovenes and other Europeans*] (2nd ed.). Ljubljana: Založništvo Jutro.

Perdih, A. (2018). Continuity of European Languages from the Point of View of DNA Genealogy. *International Journal of Social Science Studies*, *6*, 18-32. https://doi.org/10.11114/ijsss.v6i1.2809

Rant, J. (2011). *Imena odkrivajo zgodovino: Nekaj jezikovnih dokazov o avtohtonosti Slovencev v Vzhodnih Alpah in okolici*, Ljubljana: Založništvo Jutro.

Rosenfelder, M. *Numbers from 1 to 10 in over 5000 languages*. Retrieved September 6, 2017, from http://www.zompist.com/numbers.shtml

Skulj, J.,& Sharda, J. C. (2002). Indo-Aryan and Slavic affinities. *Zbornik prve mednarodne konference Veneti v etnogenezi srednjeevropskega prebivalstva* [*Proceedings of the First International Topical Conference The Veneti within the Ethnogenesis of the Central-European Population*]. (pp.112-121), Ljubljana: Založništvo Jutro. http://www.korenine.si/zborniki/zbornik01/htm/skulj_indo.htm

Skulj, J., Sharda, J. C., Sonina, S.,& Jandaček, P. (2004). Linguistic and genetic correspondences between Slavs and Indians (Indo-Aryans) provide insights into their prehistory. *Zbornik mednarodnega posveta Sledovi evropske preteklosti* [*Proceedings; International Workshop Traces of European Past*]. (pp. 43-73), Ljubljana: Založništvo Jutro. http://www.korenine.si/zborniki/zbornik03/skulj_relationship.htm

Skulj, J., Sharda, J. C., Narale, R., & Sonina, S. (2006). 'Lexical Self –Dating' Evidence for a Common Agro-Pastoral Origin of Sanskrit 'Gopati', 'Gospati' and Slavic 'Gospod', 'Gospodin' Meaning *Lord*/*Master*/*Gentleman* more than 8,000 Years Ago. *Vedic Science*, *8*(1), 5-24; and: *Zbornik četrte mednarodne konference Evropski staroselci* [*Proceedings of the Fourth International Topical Conference Ancient Inhabitants of Europe*], (pp. 40-58), Ljubljana: Založništvo Jutro. http://www.korenine.si/zborniki/zbornik06/skulj_sanskrt06.pdf

Skulj, J., Sharda, J. C., Sonina, S.,& Narale, R. (2008). Indo-Aryan and Slavic linguistic and genetic affinities predate the origin of cereal farming. *Zbornik šeste mednarodne konference IzvorEvropejcev* [*Proceedings of the sixth international topical conference Origin of Europeans*], (pp. 5-39), Ljubljana: Založništvo Jutro. http://www.korenine.si/zborniki/zbornik08/indo_aryan.pdf

Tomažič, I.**(**2006). Staroselci Norika [The ancient inhabitants of Noricum]. *Zbornik četrte mednarodne konference Evropski staroselci* [*Proceedings of the Fourth International Topical Conference Ancient Inhabitants of Europe*], (pp. 5-11), Ljubljana: Založništvo Jutro. http://www.korenine.si/proceedings.htm#2006

Yurkovets, V. P. (2015). Климатическая катастрофа гаплогруппы «Бета». *Вестник Академии ДНК-генеалогии*, *8*(3) 376-432. http://dna-academy.ru/proceedings/

Yurkovets, V. P., & Vasilenko, S. I. (2017). ДНК-генеалогия, палеоклимат и геоморфология. Гидродинамический карст. *Вестник Академии ДНК-генеалогии,10*(3) 1412-1442. http://dna-academy.ru/proceedings/

Linguistic distances based on the counting of identical sounds in numerals from 1 to 10 in different groups of languages

The relative frequency of equal sounds in pairs of adjacent numerals from 1 to 10 in languages of eleven language groups is a basis for calculation of linguistic distances. By this criterion, the Slavic languages form a cluster separated from all other tested languages. Of other languages, Avestan and Sanskrit are the closest to them. The Germanic languages form another cluster but this cluster is within the space of other tested languages, which are widely dispersed. This is an additional indication that the aboriginal Proto-Indo-European was Proto-Slavic and their speakers were the aboriginal Europeans: mainly the Y Chromosome haplogroup I, mtDNA haplogroup U people.In contact with newcomers of other language groups either the newcomers turned to Proto-Slavic, or the previously Proto-Slavic speakers lost their Proto-Slavic at all, or they turned the non-Indo-European newcomers into Indo-European. A novel time line for Nostratic studies is proposed.

keywords: *sound frequency; language clusters; language distance; language groups; nostratic theory*

Независимая некоммерческая организация «Венедско» Проект «Та Мери»

Ян Лингарт

spolek@venedsko.cz

«Та Мери» - это имя проекта, а не торговое название. На древнеегипетском языке данное словосочетание обозначало «любимая земля», однако имело и еще одно значение, которое нас заинтересовало. Так называлась территория вдоль реки Нил в Египте и обозначало землю, возделанную и сформированную человеческим трудом. Это значение и привлекло наше внимание.

Целью проекта «Та Мери» является как можно более комплексное использование интернет-пространства на долгосрочной основе. С точки зрения конкретного человека, речь идет о проекте, позволяющего развивать бизнес в Чешской Республике на средне- и долгосрочной основе. Задачей проекта является скомбинировать несколько направлений деятельности в интернете в один комплекс (интернет-рынок, электронный кошелек, идентификационная и опознавательная система, конференц-система и виртуальная реальность 3D). Данная платформа может использоваться как для развлечения или времяпрепровождения, так и для решения бизнес-задач – таких как торговля, презентация служеб, благотворительная деятельность, образование и т.д.

Проект «Та Мери» охраняется международным правом по охране интеллектуальной собственности, в частности на международное право в области телекоммуникации, обменом информации и информационных технологий, которое иногда обозначается понятием «международное интернет-право». Основная часть необходимых сопроводительных и поддерживающих систем находится в свободном пользовании (в частности, программа «Moje ID»), по части систем у нас уже есть договоренности с разработчиками. В настоящий момент ведутся переговоры о коммерческом использовании, технической поддержке и дальнейшем сотрудничестве с фирмами, разрабатывающими так называемые «устройства виртуальной реальности 3D VR»

Без сомнения, для нас самой большой интерес в данном проекте представляет развитие образования. Коронавирусовый кризис показал как потенциал в области образования «в сети», так и его пределы и ограничения. «Та Мери» будет в состоянии предоставить как непосредственный контакт (например, учителя и студента), так и комуникацию между участниками на достаточной

удаленности друг от друга. Тем не менее, проект предполагает намного более широкие возможности для его использования.

Если говорить о деталях, то система виртуальной реальности 3D позволяет создание так называемых «частечников», часто обозначаемых как «физиологический аватар». Речь идет о аватаре, который отличается от используемых в системах 2D, где манипулирование фигуркой по экрану происходит при помощи мыши. В 3D реальности аватара можно «одеть и обуть», можно им управлять изнутри при помощи специального оборудования. Именно поэтому для обозначение данного аватара в чешском языке используется слово «частечник»–часть меня. Способов управления таким аватаром множество и существует много вариантов их настройки. В наши дни, например, хватательная функция так называемых «виртуальных перчаток» используется очень часто, и могла бы найти свое применение в обучении невидящих и слабовидящих студентов. Наиболее известный способ управления аватаром – при помощи костно-мышечного аппарата человека. Однако, заслуживает внимания и дальнейшей проработки и еще один способ управления аватаром – при помощи мимических мышц, который бы мог помочь студентам с ограниченными функциями движения, а также вовлечь их в различные студенческие проекты без привычных им затруднений.

Еще одним направление в использовании виртуальной реальности является сотрудничество в области образовательных и научных проектов. Здесь предоставляется очень широкое поле деятельности. От возможного обучения в области медицины (диагностики, хирургии, психиатрии) до обучения иностранным языкам. Проект даст возможность непосредственного контакта рабочих, учебных, исследовательских групп без необходимости присутствия всех участников физически в одном месте, причем позволит всем в буквальном смысле прикоснуться к идеям коллег или результатам совместной работы.

Мне лично как историку очень интересны возможности использования вирнуальной реальности в этой сфере. В настоящее время, популярным и полезным методом исследования являются экспериментальные способы жизни. Например, в Чешской Республике существует деревня экспериментальной археологии Тулежим, во Франции строят средневековый город. Англичане пробовали поставить римскую античную виллу. Однако, здесь существует множество препонов:

1. Большие финансовые вложения
2. Наличие рабочей силы
3. В большинстве случаев необходимость получения разрешения на строительство

Аналогичные проекты можно реализовать и в виртуальной реальности, однако уже без выше перечисленных проблем, часть из которых вообще отпадет (например, разрешение на строительство), или будет значительно ниже (в частности, финансовые затраты, которые можно минимизировать использованием так называемого искусственного интеллекта).

Концепция проекта «Та Мери» подразумевает как можно низшую себестоимость для потенциальных участников проекта, начиная от использования для виртуальной реальности игровой графики, и заканчивая средствами для движения в виртуальной реальности с оптимальной ценой как на этапе приобретения, так и на всем периоде их эксплуатации. Основным условием для нас является возможность входа в систему с испольованием стандартных компьютеров, ноутбуков, планшетов, имеющих среднюю мощность.

Svobodný a samostatný zapsaný spolek Venédsko Projekt „Ta Meri“

Jan Linhart

spolek@venedsko.cz

„Ta Meri“ je projektové, ne tedy obchodní, jméno. Ve staroegyptštině sousloví znamenalo „milovaná země“, ale mělo i sekundární význam, který nás zaujal. Bylo přímo vázáno na říční oázu Egypta a spojováno též s označením pro obdělávanou zemi nebo zemi formovanou a spoluformovanou činností člověka.

To už nás upoutalo naši pozornost. Cílem projektu „Ta Meri“ je co nejkomplexnější využití internetového prostoru, které by mělo mít setrvalý a kontinuální ráz. Z úhlu pohledu jednotlivce pak jde o projekt cílící na možnost středně a dlouhodobého působení ve VR. Cílem je, jak již bylo zmíněno v předchozím vstupu, propojit několik vrstev internetových činností (internetové tržiště, elektronická peněženka, identifikační a verifikační systém, konferenční systémy … 3D virtuální realita) pro možnost jak co nejúplnějšího vyžití, tak i komplexního působení. Tedy mělo by být možné jak vstoupit za účelem pobytu (a třeba i zábavy), tak i využívat platformu pro potřeby obchodu, služeb, charitativních aktivit ... a i vzdělávání.

Projekt „Ta Meri“ je chráněn v souladu s mezinárodním právem upravujícím ochranu duševního vlastnictví. Ve své činnosti by se sám měl opírat o mezinárodní právo v oblasti telekomunikací, výměny informací a datového spojení, které je někdy též označováno jako mezinárodní internetové právo. Nezanedbatelná část potřebných doprovodných a podpůrných systémů je buď k disposici zcela volně (např. „Moje ID“) nebo nám jsou již k dispozici. Mírně problematičtější se jeví být onen „prostor 3D VR“. Zde zahajujeme jednání o možnostech (i) komerčního využití, technické podpory a další spolupráce s některými vydavatelskými domy.

Nepochybně primárním zájmem této konference je oblast vzdělání. Coronavirová krize jasně ukázala jak potenciál v oblasti vzdělávání „po síti“, tak i jeho meze a limity. Ta Meri má jistou šanci poskytnout překlenovací prostředky proto, aby byl možný jak přímý kontakt (např.vyučující-student), tak i zároveň komunikace obou na velké vzdálenosti. Potencionálně se ovšem nabízí mnohem širší záběr.

Můžeme začít u drobností. 3D systém umožňuje vytvoření tzv. částečníků, také označovaných jako *fyzický avatar*. Jde tedy o jiný typ avatara, než je ten v 2D systémech, kdy se (např.pomocí myši) manipuluje postavičkou po ploše. Zde si avatara lze tak říkajíc obout. Lze do něj vstoupit a lze jej přímo ovládat. Od toho český výraz částečník-avatar se částečně stává mnou. Ovládací prvky takového částečníka obsahují mnoho funkcí a lze je nastavit různými způsoby. Dnes již patří např. hmatová funkce tzv. *haptálních VR rukavic* mezi běžné a mohla by otevírat mnohem snadnější nebo i širší uplatnění pro studenty nevidomé a slabozraké. Do obdobné kategorie patří i

dnes již mnohdy vyvinutá schopnost ovládat částečníka i jinými svaly (např.mimickými) než jen svalstvem pohybového ústrojí. I student (ev.naopak profesor) s velmi významným pohybovým omezením by se v takovémto prostředí VR mohl zapojit do studijních aktivit bez větších omezení a komplikací.

Na opačném konci pomyslného spektra pak stojí možná spolupráce v oblasti studijních a vědeckých projektů. Ta má při tom velmi širokospektrální záběr. Od možné výuky v oblasti medicíny (diagnostika, chirurgie, psychiatrie …), až po výuku jazyků. Systém má potenciál umožňovat přímý kontakt pracovních (výzkumných, studijních …) teamů, bez ohledu na to, kde se jednotliví účastníci zrovna nalézají, a to s možností doslova se dotknout nápadů kolegů nebo výsledků spolupráce zainteresovaných.

Z pochopitelných důvodů je mi velmi blízká oblast bádání na poli historie a jeden z mnoha možných příkladů se zde přímo nabízí. Přínosnou a i populární metodou zkoumání jsou dnes experimentální způsoby života. V ČR máme např. vesničku experimentální archeologie Tuležim, ve Francii staví celý středověký hrad. Britové zkoušeli (ne neúspěšně a ani ne zcela úspěšně) postavit římskou antickou vilu. A tak by bylo možno pokračovat. Meze limitů a omezení lze shrnout do tří oblastí:

1. Finanční náročnost
2. Dostupnost (resp.nedostupnst) pracovních sil
3. Dnes většinou potřebujete stavební povolení

Žádný z těchto problémů není zásadní ve VR. Buď je lze zcela pominout (např.potřeba stavebního povolení), nebo je možné je významně umenšit (finanční náročnost je menší z podstaty věci a pracovní síly lze „doplnit“ např.s vyyužitím UI „pracovníků“).

Projekt „Ta Meri“ je celkově koncipován tak, aby přístupové bariéry byly co nejnižší. Počínaje naším úsilím o využití prostředí herní grafiky pro tzv.vitální prostor a konče snahou o získávání prostředků pro pohyb ve VR s co nejmenší cenovou náročností jak pokud jde o pořizovací, tak i pokud jde o provozní náklady. Naším základním požadavkem a zároveň i předpokladem je možnost přístupu s využitím počítačů, notebooků, tabletů … a dalších zařízení střední úrovně výkonnosti.

Vladimír Kiseljov - avtor grafiky iz pokryvnoj stranice

Vladimír Kiseljov - autor grafiky na obálce

www.kiseljov.net

Vladimír Kiseljov je český interdisciplinární umělec v oborech malby a nástěnné malby, performance, scénograf, režisér. Vytvořil a pojmenoval vlastní komplexní výtvarný směr zvaný synestetismus, ve kterém tvoří. Žije a tvoří v Praze.

Realizoval přes 100 samostatných výstav maleb - mimo jiné na International Biennale of Modern Art ve Florencii, největší mezinárodní výstavě scénografie - Prague Quadriennale 2015, v Berlíně, Vídni, Lipsku, Edinburghu, Kodani, Mnichově, Linzi, 3x v Praze v Galerii kritiků, v Brně ve Wannieck a Richard Adam Gallery aj. Věnuje se také tvorbě nástěnných maleb (v roce 2015 namaloval největší nástěnnou malbu v ČR o ploše 600 m^2 v Tišnově u Brna).

V roce 2018 byl vyznamenán cenou Goldene W za svou uměleckou a vědeckou činnost spojenou s dílem Richarda Wagnera.

Expresivní obrazy Vladimíra Kiseljova vyjadřují jeho synestetické vnímání světa - autor vnímá hudbu a všechny vjemy barevně a svými obrazy tedy vzácně propojuje všechny smysly diváka - barvy, filosofický význam, hudbu, pohyb, prostor a čas.

V roce 2018 se s týmem Macl&Luňáková zúčastnil mezinárodního divadelního festivalu v Casablance v Maroku s malířskou performance s projekcí, získána cena za interakci.

Napsal a vydal dvě knihy se svými malbami a textem - *Mystéria Richarda Wagnera v obrazech* (2013) a nově *Mystéria vepsaná ve tvářích* (2019).

Vladimír Kiseljov - author of the graphics on the cover

Vladimír Kiseljov is a Czech interdisciplinary artist in the fields of painting and mural painting, art performance, design and film. He created and named his own complex artistic direction called synesthetics. He lives and works in Prague.